

NOZEK

moZEK

ALOIS ŠIMKA

JIHLAVSKÝ SPISOVATEL K. H. STROBL
A JEHO FANTASTICKÁ TVORBA

3

robert F. young:

11

na řece

MARTIN GAUDNER - Professor
BEZ POVRCHU

18

/Comics/

Malý MasturBÁTOR

25

C. J. CHERRYH

/Poslední věž

34

Leonid KUDRJAVCEV

spoolehlivá metoda

36

moZEK

ALOIS ŠÍPKA: **zhistorie** **Jihlavský spisovatel** **K. H. STROBL a jeho** **fantaskní tvorba**

Jihlava jako město, kde žili vedle sebe a často proti sobě Češi a Němci, byla až do r. 1945 poznamenána i německou kulturou. Narodili se a žili tu němečtí spisovatelé, jejichž význam překročil nejen rámec regionu, ale i země: romanopisec Ernst Sommer a básník Louis Föhrberg. V jejich stínu, téměř zapomenuto je dílo dalšího německého spisovatele Karl Hans Strobla /z 18.1.1877 - + 1946 Perchtoldsdorf u Vídně/, ačkoliv se za svého života těšil mnohem větší popularitě a dostalo se mu uznání a poct až od nejvyšších představitelů III. říše. Pro svůj vyjatý německý nacionalismus, který se později ztotožnil s nacismem, bylo jeho dílo u nás zavrženo, když ještě za předmnichovské republiky je literární kritik Pavel Eisner hodnotil nepřiznlivě i pro nedostatek ryze literární.

K. H. Stroblovi však nemožno nepřiznat nevšední díla a široký záběr jeho tvorby. Psal po dobu 55 let a zanechal po sobě rozsáhlé dílo; 35 divadelních her, z nichž některé zůstaly u prvních něčtů, jiné se však ve své době s úspěchem hrály, přes 40 románů a povídkových souborů. Psal i básně, politické eseje, reportáže z cest i z bojišť I. světové války, filmová libreta a divadelní kritiky. Převážná část jeho díla patří již jen do literární historie. V tak rozsáhlé díle se však najdou i práce, které mohou ledacos říci i dnešnímu čtenáři, který k jeho tvorbě přistupuje bez předsudků a nacionálních emocí, kterým autor sám tak podléhal. Nosnou částí jeho díla byly romány a novely. Ty je možno rozdělit na dvě skupiny: historicko-sociálně a fantasticko-mystické, když P. Eisner uvádí ještě jako zvláštní skupinu jeho pražské studentské romány.

Nás pochopitelně zajímá jeho fantaskní tvorba, která se věnoval od svých studentských let a můžeme ji sledovat až do poloviny dvacátých let. I později od něho vycházely práce tohoto žánru, ale to už šlo jen o upravované a doplňované reedice, protože svojí tvorbou sledoval politické cíle a tím sloužily spíše jeho historické romány, zejména trilogie o Bismarckovi. Ale i v jeho fantaskní literatuře nacházíme prvky mystiky a mytologie blízké starogermánským ságám a neujasněnou filozofii poplatnou Nietzsche. Při určité toleranci bychom tu našli i stopy sci-fi, podmíněné dobou - v jakési archaické, prehistorické podobě, zato však plné hororu, někde až hraničícího a morbidnosti. V podstatě navazoval na práce E. T. A. Hoffmanna a E. A. Poe, s modifikací jejich námětů.

Šlo tehdy o dosti silný literární proud, který vznikl na přelo-

mu XIX. a XX. století a trval do počátku I. světové války a dozníval i po ní a je někdy označován jako fantasticko-experimentální směr německé literatury. Jeho hlavními představiteli byli Gustav Meyrink a Alfred Kubin, který byl sice malířem, ale jehož román "Země snivců" /česky vyšel v r. 1947/, je považován za přední dílo tohoto směru. Hanse Heine Everse sbírky "neobvyklých povídek" *Däa /Das Grauen/* a Posedlí /*Die Besessenen*/ a Stroblovy "podivuhodné povídky" jsou Kurtem Krolcem a Barbarou Spitzovou považovány za epigonské díla, ale jejich soud se mi zdá být poněkud příkrý. Nejen že obměňují Meyrinkovy náměty, ale přinášejí motivy nové. S Meyrinkem má Strobl společný aspekt satiričnosti; nemá však jeho společenskou břitkost, ani brilantnost zkratky. Účinnost Stroblova záměru je někdy rozmělnována rozvlácností.

Nejprve však ve stručnosti zaznamenáme Stroblovu životopis. Narodil se ve váženě a zamožné, nikoliv však příliš, rodině, která své předky zjistila z matrik a urbářů již v 16. století. Otec Ignác byl obchodníkem, ale ještě jeho děd Jan byl vandrovním femesníkem, poněkud dobrodružné povahy, který znal nejen svět, ale i domov a jeho pověstmi, jejichž motivů K. H. Strobl později použil ve své tvorbě. Děda byl "ohněstrůjce", vyráběl ohňostroje a rakety a měl spoustu podivných nápadů. Spolu s bohatou historií města, jeho pověstmi a literaturou, kterou malý Karel čítal - byl to Friedrich Gerstäcker, předchůdce Karla Maye a E. T. A. Hoffmanna a E. A. Poe, formovaly dětství a mládí K. H. Stroblo. Také na něho působil nacionalismus, kterým byl ovlivněn již jako školák a student gymnázia. Právě koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let se začala vznášet česká menšina, hlásila se o své práva a začínala kulturně a společensky žít. Nově vzniklé Jihlavské listy se odvážně pouštěly do národnostních polemik s *Mährischer Grenzboten*, které často končily u krajského soudu pro tiskové přešestupky. Za zmínku stojí, že už do těchto studentských let spadají Stroblový první literární pokusy, v nichž se už střetáváme s iracionálními motivy: nástinem hry *Mandragora* a verší *Oktaván* v pekle.

Neobyčejný vliv nejen na utváření jeho politických a filozofických názorů, ale podnětů k jeho literární tvorbě měl jeho pobyt v Praze, kde v letech 1894 - 1898 studoval práva. Bydlel v Týnské ulici, kde na něho dýchala tajemná minulost. V blízkosti Týnského kostela se zamýšlel nad hrobem hvězdáře Tycho de Brahe, procházel se i tichem starého židovského hřbitova, kde byl pochován rabín Löwy, k němuž se vázala legenda o Golemovi. Stal se členem studentského buršáckého spolku *Austria* a účastnil se spolkového života ve studentské knajpě *Schinkapass*, kde měl pověst čtenáře niva a získal čestný i hanlivý titul *obrfamender*.

Prahu měl rád a se zalíbením se toulal starým městem, jehož minulost a romantiku křivých uliček a temných zákoutí i s bizarními lidmi, Židy a chudáky, kteří žili na dně společnosti, vstřebával do svého sensiblního nitra. Uznával však jen německou Prahu, ačkoliv její kultura byla utrakvistická. Nepochopil ořinos české kultury, jako pražskoněmečtí spisovatelé K. M. Rilke, Franz Kafka a Max Brod, kterým dávala četné tvořivé podněty a k českým lidem měl sympatie. Strobl je spíše nenáviděl. Jistě k tomu přispěly mohutné protiněmecké demonstrace se zrušením projektu Badeného národnostních projektů, kterými měla být rozšířena česká práva, zejména v úředním užívání českého jazyka. Protiněmecké demonstrace chápal jednostranně a viděl v nich bezpráví vůči Němcům. Pro umění však měl oči i srdce otevřené. Obdivoval se stavebním námátkám a podílel se na bohatém kulturním životě pražské německé společnosti. Zejména rád navštěvoval divadelní představení, zvláště operní, kde si nenechal ujít žádnou novou inscenaci Wagnerových oper. Ačkoliv rodina vysokoškolačka Stroblo na studiích podporovala, takže byl mnohdy

zabezpečen, vzhledem k častým flámům, býval někdy bez gregjaru. Aby si mohl koupit aspoň vstupenku k stání na galerii, prodal i lístky na obědy do studentské menzy.

Z pobytu v Praze, ze studentského prostředí ale i studia historie, vytěžil své tzv. pražské romány "Die Vaclavbude" /1902/ "Der Schickapass" /1906/ a "Das Wirtschafts zum König Przemysl" /1912/, později s historickými a společenskými náměty, v nichž se zabývá česko-německou problematikou /Der Attentäter, 1911, Magister Nikodemus - Fackel des Hus, 1930/.

Tyto pražské studentské romány Pavel Eisner hodnotí: "... Jsou významnými symbiotickými dokumenty po mnohé stránce. Strobl klade děj důsledně do pražských protiněmeckých bouří. Tu a tam má záblesk leosího poznání, vidí pak pochybnost života v kouři pivnic a ne-zdravých mlhavých frází, ale hned nato se utápí ve vodách kalného nacionalismu. Praha se romantikovi Stroblovi jeví takto: "Toto město má něco potměšilého, dovede se dobře skrývat za svou krásu... Je něco jako tajemný šeoat ve vzduchu, jakoby se někdo proti tobě smloval a vysmíval se ti." Pro český svět nemá oči vůbec. Kde předvádí české muže, je to sběr, lump, křeten, jako třeba hostinský václavské knajpy, nebo sazeč Jaroslav u krále Přemysla. V knize "Schickapass" má sorávný postřeh o erotické tísní mladého německého arjce v Praze... německý student zápasí s českým soupeřem o lásku hostinské dcery Ludmily. Rivalita národní je tu vědomě interoretována rivalitou pohlavní; venkoncem kladné podání české dívky je významnou kapitolou v literárních dějinách erotické symboly a značnou koncesí u autora, jehož jeden mluvčí dělí český národ na inferiorní jedince mongoloidní a na vyšší typ germanoidní... Bezútešná ofizemnost pohledu na národní věci zůstává Stroblovým údělem."

Do Jihlavy se z Prahy často vracel a zúčastnil se kulturního a společenského života, zejména v akademických spolicích Cimbria a Iglavia. Dokladem jeho aktivity bylo naosání a vydání historie akademického spolku Cimbria /Geschichte der Iglauer Ferialverbindung Cimbria, 1898/. V r. 1898 skončil vysokoškolská studia a byl oromován doktorem práv. První místo nastoučil jako praktikant u jihlavského krajského soudu. V té době se seřetlil s mladým vědenským literátem Egid Filkem z Wittinghausenu, který učil na jihlavské reálce. Spolu s ním sám navštěvoval zahradu Saagerhalle /dnes u jídelny Stavoprojektu v Hluboké ul./, kde pod kařtany psal nejen své verše - dozřívaly v nich ještě pražské motivy, vyšly v r. 1931 pod názvem Aus der Kneipenzeitung a byly jeho prvou vytištěnou básnickou sbírkou - ale rozmyšlel se i nad dalšími literárními projekty - divadelními hrami, romány, ale i fantastickými povídkami a novelami. Tomuto řánu budeme na dalších řádcích věnovat zvýšenou pozornost, ale nejorve dokončím schéma spisovatelova životopisu.

V Jihlavě Strobl dlouho nepobyl a koncem července 1900 odešel do Brna, kde začal pracovat u soudu jako finanční koncipista. Jeho počáteční brněnské období je charakterizováno jako poetické. Několic neprávem. Jeho básnická tvorba, která byla ve stínu jeho prozy a dramet, si možná vyřáda přehodnocení, neboť některé jeho verše mají dnešním lidem stále co řidi. Dokladem toho je básen "Domov za večera", která v překladu zazněla z brněnského rozhlasového studia v neděli 22. října 1989. V Brně se zajímal o indickou a východněasiatskou filosofii a v r. 1902 vydal studii Buddhismus a moderní umění i román "Die Vaclavbude", který byl kritikou ofizivně přijat, měl i řtenářský ohlas a získal mu určitou prošulost.

Úřad, divadlo a spisovatelská činnost naplnovaly Stroblova brněnská léta. Aťkoliv zřejmě neznal řylův výrok, že hrady jsou písmeny našich dějin, měl k nim stejné jako k ofiřodě své užší vlasti Moravy /řirší vlasti mu bylo nejen Rakousko-Uhersko, ale později i Německo/ niterný citový vztah a moravské hrady a zámky, ale i při-

roda, zejména Českomoravské vrchovina a Podýjí, s návštěvami vin-
ných sklípků, byly cílem jeho výletů /viz kniha *Mährischer Wan-
derungen*, 1909/.

Jeho duch neklidu, toužící po dálkách a po neznámém, se však ne-
uspokojoval krásami domova a jakmile dosáhl za své literární práce
prvých větších honorářů, vydával se pravidelně o dovolených na cesty
světem. Už v r. 1903 navštívil severské země: Dánsko, Norsko a
Švédsko, které ho přitahovaly germánskými ságami Víkingů, pak i
další evropské země a v r. 1907 se vypravil poprvé do Orientu /Sý-
rie, Egypt, později cestoval i do Malé Asie a navštívil i Alžír/.
O všech těchto zemích napsal nejen cestopisné črty, ale získal i
náměty pro své beletristické práce, zejména fantaziijního charakteru.

Příjem z jeho literárních prací byl v r. 1913 již takový, že mu
zabezpečoval slušnou životní úroveň, a proto se rozhodl skončit
s prací v úřadě. K tomuto rozhodnutí ho patrně podnítil úspěch jeho
fantastické povídky /snad *Bimbis*/, která v r. 1913 získala 2. cenu
amerických novin *New Yorker Staats Zeitung*. Tento námět později
zpracoval v románu *"Vzpouza ze záhrobí"* /*Umsturz im Jenseits*,
1920/.

Strobl se přestěhoval do Perchtoldsdorfu u Vídně, do prostorné
vily, kterou pojmenoval *Igelhaus*. To už byl ženatý s Janí Ellou.
I. světová válka nepřerušila jeho literární práci, jen ji rozšířila
o novou dimenzi. Stal se válečným zpravodajem vídeňských listů, do
nichž psal v duchu rakousko-uherského militarismu. Napsal tři knihy
válečných reportáží: deník *Eine gute Eher und Waffen* /1915/,
Zwischen Weichsel und Karpathen /1915/ a *Der Krieg im Alpenrot*
/1916/. K posílení německého ducha měla přispět trilogie o Bismar-
kovi, která vyšla právě ve válečných letech. Porážka monarchie byla
pro něho velkým zklamáním, které však ještě více vyhrtilo jeho na-
cionalismus. Ale i z tohoto, pro něho jistě smutného období lite-
rárně vytěžil, když napsal nostalgickou knihu vzpomínek *Ztracený*
domov /*Verlorene Heimat*, 1920/, *Atentátník* /1920/ a silně tendenční
studii *Češi /Tschechen*, 1920/. V této době, kdy Rakousko po pádu
mocností zasáhla morální a hospodářská krize, hledal východisko
v psaní fantastických románů a novel.

Těm se ovšem věnoval již dříve. Už jeho první kniha povídek *Aus*
Gründen und Abgründen /Z hlubin a prorastí/, 1902/ obsahovala některé
povídky a fantaskními náměty jako např. *Sfinga*, *Satan*, *Mrtvý v lese*,
Hlava /byla v r. 1922 přeložena i do češtiny, kde vyšla v antologii
fantastické literatury *Sílený psychiatr a jiné bizarní povídky*/.
Společným motivem jim byla strašidelnost, dnes bychom řekli horor.
Další sbírka *Vnuknutí Arpharatu* /*Die Eingebungen des Arpharat*, 1904/
je už na vyšší úrovni. Využívá motivů lidových pověstí a pověr, mýtů
a mytologie, ale povídka *Hornekův aparát* už se přibližuje pojetí
sci-fi, když jej představuje jako zářný přístroj, ačkoliv i tady
jde o tradiční strašidelné pojetí, kdy umělý člověk - slovo robot
tehdy ještě neexistovalo - zabije svého tvůrce, který filosofii
přístroje vysvětloval: "My posobíme tyto mechanické figury k ži-
votu... Jejich život je však krutostí mrtvých věcí." V povídce
Haukelí využil svých nových poznatků z cesty na sever, v povídkách
Povstání slepců a *Bimbis* jsou motivy, kterých později využil ve
svém románu *Vzpouza ze záhrobí*. V povídce *Hledači pokladů* vystupuje
čert, který pozoruje tři sedláky hledající poklad, čert se mezitím
líbá s ženou jednoho z nich, Usmrtí ho a s pomocí jeho srdce poklad
naleznou. Podobné strašidelné motivy mají i další povídky tohoto
souboru: *Egyptské mumie*, *Zázrak v Doubrovicích*.

Prvý fantastický román *Eleabald Kuperus* vydal v roce 1910. Jde
o vzít ostrova lásky. K zachycení krajinného koloritu mu napomohly
jeho cesty do Středomoří. Román měl čtenářský ohlas, ale kritik
Pavel Eisner jej hodnotí neofizivně, stejně jako ostatní jeho romá-

ny tohoto žánru: "Stroblowa produkce románů fantastických a zásvět-
ních nese nespasitelný cejch autora, jemuž se hmotářská primitiv-
nost dere zpod všech škrabošek vyojeté a rádobyratřinované sořitu-
álnosti; není to Hoffmann, jsou to duchafské šibfinky nijáckého
spolku, mnohohlavná ambiciozní plochost a žalostná nijáctví foici
pivem; nejlepším dokladem je vychvalovaný "Cleagabal Kuperus", kte-
rý na 800 stránkách rozvaluje upachtěný vampyrismus s hošíkovskou
mystagogií - šikovná macha nemůže zde mýlit. Dáleko lepší než tyto
tvrdšígné výpravy do oblastí, na něž Strobl nestačí ani formátem,
ani vnitřní kulturou, je jeho pokus o vystižení židovské duše v ro-
mánu "Seide Borowitz". Židovství skutečně ořitahovalo Strobla svo-
jí mystikou, jak v Jihlavě, tak zejména v Praze si všiml těchto
poměrů uzavřených společenství a tak nahlédl do jejich sociologic-
ké struktury, i když z toho neučinil vždy správné objektivní závěry.

Je však zřejmé, že Stroblovy fantastické povídky a novely byly
zdařilejší než jeho romány. Na krátké, sevřené ploše vynikl námět
i zpracování, v němž odoadal slovní balast, někdy ořiznačný pro je-
ho romány. Strobl si toho byl patrně vědom, oroto v r. 1911 vydal
další sbírku fantastických novel "Kostlivá ruka a jiné" /Die knö-
cherne Hand und Anderes/. V této sbírce je pozoruhodná novela Zlá
jeptiška. Má neopínavost, pochmurnou a ořice poetickou atmosféru a
je lokalizována do prostředí jihlavského dominikánského kláštera
/dnes Velké kasárny/ pod jehož částí se skutečně nachází labyrint
podzemních chodeb. Tato novela byla též řřeložena do čeřtiny a také
zřilmována. I za války pokračoval Strobl ve vydávání těchto tajem-
ných novel. V r. 1916 mu vyšla sbírka Křistášová koule /Die Kris-
tallkugel/ a v dalřím roce Lemuria. V grvé sbírce jsou pozoruhodné
povídky Fenomén, Myř, Anatomie, Gramofon. Druhú je vlastně výběrem
jeho lepřích povídek a novel z předchozích sbírek. Opakuje se tu
Hlava, řřinad poruřřika, Zlá jeptiška a je doplněna jen řřemi novými
pracemi.

Po prvé světové válce větřina lidí pocitovala únavu z hektomb
zabíjení, ale soisovatel Strobl využil i válečných hrůz, aby jimi
rozřřil svůj rejtřitřik hororů. Psal fantastické romány, snad také
oroto, aby unikl neradostné realitě, ale ani ve svých vřizích nedo-
kázal vždy uniknout krizi a pesimismu, které ho obklopovaly a
k nimž ho fabule jeho románů zase vřacela. Odráží se to v jeho ro-
mánu Strařřidla z bařin /Genpenster im Sumof, 1920/, který je v pod-
titulu označen jako fantastický videnský román a jeho autor se brá-
ní nařčení, že je určen pro řetbu sluřebných děvřat a domovníků.

Vyřřší ambice si nárokoval fantastický román "Vřooura ze záhrobí"
/Imsturz im Jenseits/ vydaný v téže roce a krátce na to v r. 1923
i v řeském řřekladu K. Černého v prařském nakladatelství B. Kořřiho.

Vřichni zemřelí lidé, jejich duře se pohybuř v nadsmyslovém
světě - duchové sfěry, kteří jsou rozděleni na duchy dobra a na mé-
necenné a k řpatnosti nakloněné otroky sfěry. Finančník Řřben, jeden
z akřerů románů, hledá svoř ženu, které otroci sfěry ukradli duři,
o tom hovří:

"Umírá denně sto tisíc lidí, 36 milionů v roce, řři miliardy
řest set a dvacet milionů za století a řřet řest miliard za tisíc-
řilí." A to byla opěť ona řředstava nepřehledného hemření, vypl-
nujícího vřechn prostor mezi zemí a hvězdami. "Zatím co země bez
ustání nová řřela chřřila a na vřech stranách jakoby koule, naplněná
hořřevinami, v ořřech kouřřila, kouřřilo se to nad rovinami a ledovými
pouřřtmi hor, nad modřými a řředými moři v oblaka zřřitaná řřivými
bouřřemi, v nichž řřit bylo nesřříslné blédé obličeje se sevřřenými
neb nad míru otevřřenými očima, se strhanými neb touhou muřenými
řřty..."

Román začíná spirítistickou seancí, v níž paní Metta Řřbenová
vyvolávala duřa. Ten se proti tomu vřbouřřil a proti lidem ponudil

i další otroky sfér. Ti potom například chtěli zničit letadlo pilota Merkla a já jsem se jim to podařilo. Stroj byl zajímavý, i když trochu naivně, popisuje jeho stroj. "U Merklova letadla jde o reformu celé aviatiky. Shrnutí do jediné věty: Novým motorem, který nutnou sílu sám vyrábí, zvyšuje výkonnost svého stroje neslychaným způsobem a otevírá celý svět nových možností. Můj motor spočívá na mém vynálezu, že plyny při silném tlaku a mrazu zkapalněné v neobmezeném množství mohou vyvíjet elektřinu. Je-li můj motor, a sice jednou pro vždy nabit, nepotřebují jiného pohonu. Srozumitelněji řečeno: uvolňují oněť plyn, tím rovněž uvolňuje se nahromaděná elektřina a uvede motor v pohyb. Obrátky propelleru způsobují práci strojů, dobývajících z atmosférického vzduchu kyslík a též zkapaľňující. Současně vzbuzuje se třením elektřina, a tou nabíjí získaný plyn. Přebytek síly, pákové a dmy, slouží provozu a je vždy velmi značným, neboť mi dovoluje získati 300 km za hodinu... Můj stroj luští starý problém perpetua mobila, činí člověka pádem vzduchu..."

Merkl však vlivem otrok sfér nebyl schozen ovládat ani sebe, ani stroj a zřítíl se do Dunaje. Zásahy těchto otrok však nebyly neomezené, mohla nad nimi zvítězit i velká pozemská láska. Proto se podařilo herečce Florencii Merkle zázračně zachránit, stálo jí to však mnoho duševních i fyzických sil. Finančník Růben požádal Merkla, zda by mu pomohl hledat záhadně zmizelou manželku Mettu, jejíž stopy vedly do Madridu a později do Alžiru, s čímž Merkl souhlasil, protože paní Mettu tajně miloval.

Ve světě zatím docházelo k bouřím, revolucím a převratům způsobovým stále vzrůstajícími zásahy otrok sfér. Například vypuklo čínské povstání a čínané se drali do Evropy; v Andách byla zničena zeměpisná expedice. Morbidní ličení si ničím nezadá s moderními horory:

"... Kamenné desky... stupně... otáčivé sloupy... pak úzká prostora. V hliněných džbánech podél zdi dřepí mrtví, mumie se setlélymi páskami na hlavách, vyschlé hnaty koleny u brad, bezmasé ruce je svírající, lebky jako v zamyšlení nad hrozným tajemstvím skloněny. Nekonečné řady vždy nové orostory, labyrint hliněných džbánů se skřtenými mumii. Podívá-li se kdo do otvoru, uští odlouhlé, sešňarováním znetvořené lebky se zpráchnivělými chomáčky vlasů. V kruhovitém prostoru zcela vzhůru není džbánů, na jejich místě jsou střeby a jednotlivé údy mumii roztroušeny leží kolem. Shýbnu se, abych zvedl jednu ruku... Maso, ono tuhé kožené maso jest ohlodáno, odkrývám stopy zubů, které ukousaly maso mumii staletí staré. Jaký dravec se to sem vloupal? Vzhlednu a sice do umlčí lebky starcovy, jehož pevný, bílý chrup prosvítá koženými rty. Pojednau vím, čím se živí tato bílá mumie ve své samotě. Tato příšera božíra mumie, trhá svými hroznými zuby dravce seschlé maso z hnatů... S vrcholků kolem řítí se široké střeže kamení dolů. Jsme na ledovci, pokrytém pláštěm dýsku a prachu. V noci svítí každý kámen, jakoby vyzařoval světlo voítě, skály svítí barvami žhavé oceli, nad námi se klene koule paorská, již žádný oblouk podkovy, nýbrž vnitřek žhavé kádě, na nás klovené... Těžce rozstupuje se led, s hromovým třeskem a v závratných rozsedlinách ukazuje se modrozelené, oddivné zvůčící propast. ... V této strašné poušti se něco děje. Něco, pro co neznáme jména. Nad námi je šelest, jakoby šepot mnoha, mnoha hlasů, jakási hlasitě hemžení ve světle. Jakoby tvořilo se cosi, nabývalo forem, jakoby sráželo se ono nesnesitelné světlo v těla bez tělesnosti... A pak dvě stě metrů výše, byli jsme smetení větrnou smrští a mrštěni do skal. Cosi burácí přes nás, vedle nás, prach a sněh... žhavý i ledový, blicující, řítí se s rachotem hromu do hloubky, burácí kdesi proti skalám. Ležíme omráčení, obě malé shroutené postavy na ledovci pod námi jsou pryč. Široký jazyk sněhu a prachu je smetl. Kolem

nás vše vzduch světlem a zmatkem podivných tichých hlasů. Žhavý dech soaluje mi obočí i vous, moje kůže na ruku praská, zatím co toto piší... Hřbet skalní se obrací širší stranou k nám, pokrytou sněhem. Nesčíslné bílé postavy vznášejí se nad tímto sněhem. Snáh pokání... zvětralé zjevy v postavě zakuklených lidí, shrbených tvorů... voje, připravené k pochodu, na nás, na města i roviny, v pomalém, ale stálém pohybu, u divokého šumotu a nebe jest jediným žhnoucím ďáblovým chřtánem... a nyní věje cosi z propasti přes nás, mlhovitý okraj pláště nesčetných do běla rozžhavených postav, nevyslovné příšeňných a přec velebných..."

Náš hrdina Merkl s ředitelům Rūbenem a dalšími přáteli po cestě do Španělska, v níž jsou též strašidelné epizody, naleznou Mettu v Alžiru, jejího ducha však otroci sfér ukradli a zmocnili se myslí i jeho přátel, které ovládl zlý duch. Kniha je naplněna filosofickými i pseudofilosofickými úvahami. Bytosti ze záhrobí zaobubují na zemi nepředstavitelný zmatek a je nebezpečí, že ovládnou celou zem. V Římě se sešli největší myslitelé, vědci a umělci světa, aby silou svého myšlení odrazili nápor otroků sfér, ale nemohli se plně soustředit a tak jejich úsilí nebylo úspěšné. Noviny vycházely s nesrozumitelnými nakupeními slov a také herci v divadlech nebyli schopni vyslovit souvislou větu.

Jedinou osobou, která si zachovává čistotu myšlenek a sílu citu, je Merklůva přítelkyně Florence. Ten se jí přiznává, že miluje Mettu, a prosí, aby ji zachránila. Florence je velmi zklamaná, ale souhlasí s tím, bere na sebe úlohu mesiášky a vysvobodí Mettu ze zajetí otroků sfér. Sama však umírá. Nezachránila však jenom svoji přítelkyni, ale všechno lidstvo. Citují ještě závěr románu:

"K ránu zeměla Florence. Merkl zavřel její oči, povstal a kráčet kolísavě jakoby po úzké lávce přes temnou, závratnou propast k oknu. Bílý lakovaný vůz s obrovskými káďemi mléka jel dole ulicí, v níž svítalo. Město bylo zdrávo a hladovělo. Otevřel okno. Bylo slyšet dusot konských kopyt. A cosi nablízku zahřmělo: první vlak podzemní městské dráhy vjížděl do černého zakoupeného tunelu od domy, stojícími opět pevně na staré zemi."

Celkový dojem z románu je rozpačitý. Zajímavé myšlenky jsou místy precizně formulovány, jindy se však rozplývají v mnohomluvnosti, strašidelnost zdá se být někde funkční, jinde se hororová morbidnost zdá být samoučelná. I charakteristika osob je jen načrtnuta.

Za zdařilejší je považován jeho další román Tajemství modrého moře /Das Geheimnis der blauen Schwerten, 1925/ z prostředí rudolfinské Prahy, kde se to hemžilo alchymisty, astrology a chiromanty. V prvé polovině dvacátých let byl Strobl zcela pronadlý tomuto žánru. V r. 1920 dokonce redigoval časopis Orchideengarten zcela zaměřený na fantastické a mystické umění, v r. 1923 uspořádal výběr fantastických "Půlnočních povídek" /Geschichten um Mitternacht, 1923/, do něhož zařadil vedle svých i povídky E. A. Poe, E. T. A. Hoffmanna a H. H. Ewersa a v letech 1924 - 1926 vydal tři sbírky fantastických povídek Belzebubova hlava z mořské něny /Belzebubs Meerschamkoof, 1924/, Zázračná besídka /Die Wunderlaube, 1924/ a Baziliščí vejce /Die Eier des Basilisken, 1926/, která byla už jenom výběrem jeho nejzdařilejších předchozích povídek.

Třebaže jeho vztah k republice byl nepřátelský a v r. 1924 byl stíhán, protože v jedné své práci kritizoval a ironizoval legionáře, jeho dílo bylo všeobecně uznáváno. Když se v r. 1927 dožil padesátin, slavnostního večera v městském divadle se zúčastnil i český starosta města. Stroblův vztah k republice byl však stále zaujatější a nesmířitelnější. Ještě před nástupem Hitlera k moci

se stal stoupencem nacistické ideologie a do republiky se již nevrátil, aby se vyhnul soudnímu stíhání. Okupaci přivítal jako osvobození své domoviny. Od hitlerovského režimu se mu dostalo velkých nocí, mj. i Goethovy medaile.

Přesto se mu od jihlavských Němců dostalo výtky, že dům jeho rodičů, resp. matky je "českou tvrzí" a to jenom proto, že opatrovatelka jeho matky paní Chaloupková s ní hovořila česky, protože německy neuměla a též spisovatel, který si její starostlivosti vážil, s ní proto při svých návštěvách Jihlavy též musel hovořit česky. Dům, kde bydlela, se nacházel v blízkosti gestapa a spisovatele údajně rozhořčilo, když odtud slyšel nátky a bolestivý křik vyšetřovaných.

I v třicátých a čtyřicátých letech byl Strobl nadále plodným spisovatelem, napsal mj. historickou hru Valdštejn v Chebu /1933/, romány Barbarosa /1934/, Cesta domů /1941/ a Svobodní zednáři /1944/. V závěru svého života pak vzpomínkovou knihu "Die Weltgeschichte und des Igelhaus /1943/ a básnickou knihu o Praze /Prag im Gedicht, 1942/.

V závěru války při častých náletech na Vídeň se obával, že by mohl být vybombardován i jeho dům v Perchtoldsdorfu, a proto svoji rozsáhlou knihovnu a písemnosti, včetně rukopisů svých literárních děl převezl do Jihlavy, kde je uložil v budově Meisterhausu na náměstí, který později přičadl Muzeu Vysotčiny. K. H. Strobl zemřel v Perchtoldsdorfu krátce po válce v r. 1946, kdy už psychicky nesl druhé zřícení svých ideí. Jeho dílo je však ve značné míře uloženo v okresním archivu v Jihlavě a dosti podrobně zpracováno formou listkového inventáře. Větší jeho část už patří literární historii, ale není vyloučeno, že při dnešním zvýšeném zájmu o literaturu sci-fi a její předchůdkyni - literaturu fantastní, se jeho povídková tvorba dočká renesance, zvláště když nacionální předsudky, které se k autorovi vázaly a vytvářely bariéru nechuti, jsou už dnešní generací cizí.

Prameny a literatura:

Okresní archiv Jihlava, fond Pozůstalost K. H. Strobla
Altrichter Anton: Karl Hans Strobl, Ein Lebens-und Schaffens bild, L. Staackmann Verlag, Leipzig 1927
Eisner Pavel: Německá literatura na půdě ČSR od r. 1848 do našich dnů, in: Československá vlastivěda, díl VII, Sfinx Janda 1933, s. 358 - 359

ROBERT F. YOUNG

Čna řece

Ve chvíli, kdy už si Farrel začal myslet, že Řeka je tu celá jen pro něho samotného, soatřil náhle na břehu dívku. Už skoro dva dny olul po proudu. Ačkoliv to nemohl tvrdit s určitostí, byl přesvědčen, že čas na této Řece má máloco společného s reálným časem. Byly tu dny a noci, to ano, i od jednoho západu slunce do druhého uplynulo dvacet čtyři hodin. A přesto byl mezi tím časem, ve kterém žil kdysi a ve kterém existoval nyní, jakýsi nepostřehnutelný rozdíl.

Dívka stála hned u vody a mávala maličkým kapesníkem. Zřejmě chtěla převést na druhý břeh. Proč ne? Rozmáchnul se bidlem a namířil s prámem po klidné vodě k maličké zátocce. Několik yardů od břehu prám narazil na dno a Farrel, který se opel o tyč, aby prám udržel na místě, se na neznámou téževě podíval. Při pohledu na její mládí a krásu byl udiven, to se podle jeho předpokladu vůbec nemělo stát. Jestliže ořinouti, že jí sám vytvořil, je tedy zcela logické, aby jí stvořil ořijemnou na pohled. Jestliže ne, bylo by velice hloupeé předpokládat, že když je ti třicet, jiní musí také dosáhnout tohoto věku, aby byli zklamání životem.

Nakrátko ostřihané dívčí vlasy byly jen o něco tmavší než rudé polodní slunce. Měla modré oči, malý nosík posetý pihami a lehce opálené tváře. Byla štíhlá, pružná a přibližně stejně vysoká jako on.

"Mohu si sednout k vám na prám a plout společně s vámi?" ozvala se ze břehu její otázka. "Můj vlastní v noci utřhl od břehu proud, od rána jdu pěšky."

Farrel si povšiml, že její nažloutlé šaty jsou na několika místech natřžené a elegantní domácí střevíčky na jejích nohách jsou v takovém stavu, že jsou na vyhození.

"Jistěže ano," odpověděl. "Jenom se ke mně budete muset přebrodit. Už nemohu přirazit blíž."

"To nevadí..."

Voda jí byla po kolena. Farrel pomohl neznámé do lodí a posadil ji vedle sebe. Potom silným odstrčením tyče odrazil prám do středu Řeky. Dívka zatřásla hlavou, jako by měla do nedávna dlouhé vlasy a zapomněla, že už je ostřihaná nakrátko.

"Jmenuji se Jill Nicholasová," řekla. "Teď na tom ale nezáleží."

"A já jsem Clifford," odpověděl. "Clifford Farrel."

Sundala si mokré boty a oúnčochy. Položil tyč a sedl si vedle ní.

"Už jsem si začal myslet, že jsem na téhle Řece sám jediný."

Na Řece vál svěží protivítr, nastavila mu tvář, jako by doufala, že jí začnou vlát vlasy. Větřík se snažil seč byl, ale zmořl se pouze na to, že rozcuchal malé kadeře, které jí spadly do matného čela.

"Také jsem si to myslela."

"Podle mých předpokladů je tato Řeka pouze výloadem mé představitosti," řekl Farrel. "Teď vidím, že jsem se mýlil - tedy pokud vy sama nejste výloď mé představitosti."

S úsměvem se na něj podívala.

"To není možné! A já si myslela, že jste..."

mozek 11

Místo odpovědi se usmál. Usmál se odevré za celou věčnost.

"Je možné, že sama Řeka je alegorickým výplodem naší společné fantazie. Třeba i vy musíte projít stejnou cestou. Chci říci, že i vy musíte plout po temně hnědém toku se stromy na březích a tmavomodrým nebem nad hlavou. Je to tak?"

"Ano," řekla. "Vždy jsem si myslela, že když přijde čas, bude to vypadat přesně takhle."

Napadla ho nečekaná myšlenka.

"Považoval jsem to za samozřejmost, neboť jsem se sem dostal z vlastní vůle. Vy také?"

"Ano..."

Pokračoval: "Ova lidé, kteří vyjadřují nějakou abstraktní myšlenku prostřednictvím stejné alegorie, jsou zřejmě schopni přeměnit tu to alegorii v realitu. Je možné, že během řady let jsme nevědomky přinutili Řeku k existenci."

"A potom, když ošlehl čas, vydali jsme se po jejím proudu... Ale kde se tato Řeka nachází? Není možné, abychom stále ještě byli na Zemi."

Pokrčil rameny.

"Kdo ví? Možná že má realita tisíc rozličných fází, o kterých lidstvo nic neví. Není vyloučeno, že jsme v jedné z nich... Jak dlouho už plujete po Řece?"

"Něco přes dva dny. Dnes jsem se pozdřila, protože jsem musela jít pěšky."

"Já jsem na ní skoro dva dny," řekl Farrel.

"V tom případě jsem tedy vyrazila první... odpulula jsem první..."

Vyždímala punčochy a rozložila je, aby se usušily. Vedle ní položila své umazané boty. Někakou dobu se na něj mlčky dívala.

"Stegně je zajímavé, že to v takovéhle chvíli dělám," poznamenala.

"Jaký je v tom rozdíl, jestli budu mít suché punčochy nebo ne?"

"Říká se, že zvyk je druhá přirozenost," řekl. "Včera jsem se v hotelu, ve kterém jsem se zastavil, oholil. Pravda, měli tam elektrický holicí strojek, ale určitě by mne to mělo zneokojovat."

Křivě se usmála.

"No a já jsem se včera v hotelu, kde jsem zůstala na noc, vykoukala. Chtěla jsem se položit do vany, ale včas jsem se vzpamatovala. Je to dost podobné, že?"

Bylo to tak, ale míčel. Co na to také říci? Rozhovor postupně přešel na jiné téma. Právě teď proplovoval kolem malíčkého ostrůvku. Na tomto úseku Řeky bylo mnoho takových jespů, naplavených z písku a úlomků větví, bez vegetace, vždy jenom jeden strom a jinak nic. Podíval se na dívku. Vidi tento ostrov také? Její pohled mu napověděl, že ano.

Přesto však byl dál na pochybách. Bylo těžké uvěřit, že dva lidé, kteří se dosud na vlastní oči nespátřili, mohli transponovat proces smrti do natolik živé alegorické formy, že ji nebylo možné odlišit od běžné skutečnosti. Ještě těžší bylo uvěřit, že tato dvojice byla schopna se do své iluze natolik vžít, že se v ní setkala.

Všechno, co se stalo, bylo nanejvýš podivné. Cítil okolí naprosto reálné. Dýchal, viděl, pocitoval radost i bolest. Ano, dýchal a viděl a zároveň věděl, že se fakticky nenachází na Řece, ale že v jiné, reálné fázi skutečnosti sedí ve svém autě, které stojí v garáži se zapnutým motorem a dveře garáže jsou zamknuté.

Přesto se však nějak - i když nechápal jak - nacházel na téhle Řece a plul po jejím proudu na podivném pramu, který v životě neviděl a nekouřil, o jehož existenci neměl ponětí, dokud se před dvěma dny necítil na jeho kládách. A co když před dvěma hodinami? Před dvěma minutami? Vtefinami?

Nevěděl. Vše, co věděl, bylo to, že /přinejmenším subjektivně/ uteklo od doby, kdy se ocítil na Řece téměř čtyřicet osm hodin.

Polovinu této doby prožil bezprostředně na řece, druhou ve dvou prázdných hotelích; jeden upozoroval na běhu prvního dne pozdě odpoledne, druhý druhého dne.

Ještě jedna zvláštnost jej tu zaujala. Po řece se kdáví proti nedalo plout v noci. Ne kvůli tmě, i když plout ve tmě je nebezpečné, ale kvůli nepřekonatelnému odoru, který pocítoval, odoru spojenému se strachem a toužebným ořením přerušit neoddvratnou cestu na tak dlouhou dobu, aby si odnačtinul. Dost dlouhou na to, aby nabyl klid. Ale k čemu klid, ptal se sebe. Cožpak ho řeka nenese vsříc věčnému klidu? Cožpak úplně zapomnění není jediným reálným klidem? Poslední myšlenka byla banální, ale nic jiného mu nezbyvalo.

"Stmívá se," pronesla Jill. "Brzy se musí objevit hotel."

Boty a poutačky jí uschly, a tak si je znovu navlékla.

"Jen abychom ho nepřehlédli. Sledujte pravý břeh, já budu pozorovat levý."

Hotel se objevil na pravém břehu. Stál těsně u břehu. Malý mstetk vybíhal deset stop do vody. Farrel k němu přivázal vázacím lanem prám, vylezl na tlustá prkna a pomohl Jill nahoru. Nakolik mohl soudit, neodlišoval se hotel zvenku od oněch dvou, které navštívil dosud. Třiatrový, postavený do čtverce, svítil do houstnoucího soumraku teplým zlatem oken.

Interiér byl také podobný, nevelké rozdily byly zřejmě způsobeny vědomím Jill, protože se také musela zúčastnit stvoření tohoto hotelu. Malý vestibul, bar a velké jídelna. Do poschodí vedlo a zvalo je schodiště z lakovaného javoru, kolem svítily elektrické žárovky zamontované do plynových a oetrolejových lamp.

Farrel se rozhlédl po jídelně.

"Vypadá to, že jsme společně splatili dan starému koloniálnímu stylu."

Jill se usmála.

"Předpokládám, že je to proto, že máme mnoho společného."

Farrel ukázal na nablýskanou pianolu ve vzdálenějším koutě místnosti a řekl: "Jenom tohle někdo z nás dvou dočetl. To nemá žádnou souvislost s koloniálním stylem."

"Obávám se, že to je zčásti moje chyba. Přesně takové stály v těch dvou hotelích, ve kterých jsem dosud nocovala."

"Vypadá to, že naše hotely mizí v téže minutě, kdy je opustíme. Přinejmenším jsem neupozoroval ani známku přítomnosti vašich hotelů... Vůbec toužím roznat, jsme-li onou silou, která vše drží pohromadě. Třeba jenom my, ano... jakmile odjedeme, tenhle krám zmizí. Jistě, přisoučím, že dosud existoval úplně reálně."

Ukázala na jeden ze stolů. Byl přikrytý čistým plátěným ubrusem a prostřen pro dva. U každého servisu svítily ve stříbrných svícnech skutečné svíčky - tedy tak skutečné, jak mohly být v tomto podivném světě skutečné všechny předměty.

"Strašně chci vědět, co budeme jíst."

"Předpokládám, že obvyklé jídlo, které jíme vždy, když jsme hladoví. Včera mi zbyly peníze na jedno kuře, a když jsem se posadil ke stolu, objevilo se."

"Zajímalo by mne, jak se nám daří dělat takové zázraky, když jsme se rozhodli pro tak zoufalý krok," řekla dívka a dodala: "Asi se osprchuji."

"Já asi také..."

Rozšli se do sorch. Farrel se vrátil do jídelny první a čekal na Jill. Během jejich nepřítomnosti se na ubrusu objevily dva velké podnosy s poklony a stříbrný kávový servis. Nemohl pochopit, jak se tam tyto předměty mohly ocitnout, ale přiliš se tím nezatežoval.

Po teplé sprše se uklidnil, pln blaženého pocitu spokojenosti. Měl chuť k jídlu, ačkoli měl podezření, že je stejně reálná jako jídlo, které ji uspokojí. Jaký to má ale význam? Přistoupil k baru,

vzal si láhev silného piva a s chutí ji vypil. Pivo bylo silné, trpě-
ké a rychle mu stouplo do hlavy. Když se vrátil do jídelny, spatřil,
že Jill již sešla dolů a čeká jej ve dveřích. Jak to šlo, zalétala
si trhliny v šatech a vyčistila si boty. Na rtech měla rtěnku a na
tvářích trochu růže. Vtom konečně pochopil, že je po čertech krásné.

Když usedl ke stolu, světlo v sále se ztlumilo a z pianola se
ozvala tichá hudba. Mimo dvou přikrytých podnosů a kávového servisu
byla na tabuli materializovaná miska. Za svitu svíček pomalu, vychu-
távajíc každý kousek, snědli ředkvičky a mrkev. Jill nalila koufící
kávu do modrých hrníčků, nasypala cukr a dolila smetanu. "Objednala
si" sladké brambory a vařenou virginskou okurku, on měl biftek a
francouzské brambůrky. Zatímco jedli, pianola tiše hrála, plamínky
svíček se houpaly v jemných záchvěvách vzduchu.

Když dojedli, zamířil Farrel do baru a vrátil se s lahví šampa-
nského a dvěma poháry. Nalil je a přitukl si.

"Na naše setkání," prohlásil. Napil se.

Potom tancovali v prázdném sále. Jill byla v jeho rukou lehká
jako vítr.

"Jste zřejmě tanečnice?" zeptal se.

"Byla jsem..."

Odmítl se. Hudba zněla jako kouzelná flétna. Prostorný sál byl
plný měkkého světla a lehkých neviditelných stínů.

"Já jsem byl výtvarník," oronesl po chvíli. "Jeden z těch, je-
jichž obrazy nikdo nekupuje a kteří děl malují a drží se jen díky
lživým nadějím a snům. Když jsem začal, zdály se mi moje obrazy va-
lečně dobré, překrásné. Takhle jistota mi ale dlouho nevydržela a do-
spěl jsem k závěru, že svými obrazy si nevydělám ani na slanou vodu,
vzdal jsem to a tak jsem tady."

"Já jsem tancovala v nočních klubech," řekla Jill. "Ne jako
striptýzová tanečnice, ale něco podobného."

"Jste vdaná?"

"Ne, a vy ženatý?"

"Jenom s uměním. Pravda, nedávno jsem se s ním rozešel. V té
chvilce, kdy jsem začal kolorovat fotografie."

"Je to zajímavé, nikdy jsem si nemyslela, že všechno bude vypadat
právě takhle," řekla. "Mám na mysli proces smrti. Pokaždé, když jsem
si představila Reku, viděla jsem se sama."

"Já také," řekl Farrel a dodal: "Kde jste žila, Jill?"

"V Rapids City."

"Poslyšte, vždyť tam žiju i já. Zřejmě to nějak souvisí s naším
setkáním v tomto podivném světě. Škoda, že jsme se neznali dříve."

"No co, teď jsme tuto mezeru zaplnili."

"Ano, jistě je to lepší než nic."

Nějakou dobu tančili mlčky. Hotel spal. Za oknem unášela pod
hvězdami své tmavěhnědé vody Řeka. Když valčík skončil, řekla Jill:

"Myslím, že zítra ráno vstaneme, ne?"

"Jistě," odověděl Farrel a podíval se jí do očí. "Jistěže vsta-
neme. Já se vzbudím za svítání - vím, že se vzbudím. Vy také?"

Přikývla.

"Je to podmínka pobytu tady... vzbudit se za svítání. A k tomu
ještě musíte oslouchat hučení vodopádu."

Políbil ji. Jill na chvíličku strnula, potom mu vyklouzla z ru-
kou.

"Dobrou noc," prohodila a spěšně vyšla ze sálu.

"Dobrou noc," pronesl k jejím žádům.

Chvilku stál v opuštěné jídelně. Když dívka odešla, pianola zmlk-
la, světlo zesílilo a zahnało tmou. Farrel zaslechl šumění Řeky. Hu-
kot Řeky navíval tisíce smutných myšlenek. Část byla jeho vlastních,
některé oafily Jill.

Konečně také opustil sál a vystoupil po schodišti. Na chvílku se

zastavil u dveří Jill, zvedl ruku, aby vstoupil, ale strnul. Z místnosti se ozývaly zvuky jejich pohybů: lehké tapání jejich bosých nohou po podlaze, šelestění jejich šatů při svlékání, když se chystala ulehnout. Potom lehké šustění prostěradla a tlumené škřípění per. Celou dobu tyto zvuky doorovávala tichá, smutná řeč Reky.

Nechal ruku klesnout, obrátil se, orošel halou do svého pokoje a rozhodně za sebou zavřel dveře. Lásky a smrt mohou existovat vedle sebe, ale flirt se smrtí nikdy!

Zatímco soal, hučení Řeky zesílilo, k ránu mu v uších hřměl jenom její hovor. Ke snídani měli vejce s topinkou, housky a kávu, které jim přichystali neviditelní duchové. V sešelfém světle úsvitu bylo slyšet smutné hučení Řeky.

Při východu slunce se vydali dál a hotel jim brzy zmizel z výhledu.

Po poledni se k nim doneslo hřmění vodopádu. Zpočátku bylo sotva slyšet, ale postupně sílilo, rostlo, Řeka se zúžila a tekla mezi ponurými šedivými skalami. Jill se k Farrelovi přisunula blíž, uchopil dívku za ruku. Kolem nich šplíchaly zpěněné vlny, občas je zalily ledovou vodou. Prámem to házelo sem a tam, jak se vlnám zachtělo, ale nemohl se převrhnout, protože konec měl nastat ne tady v peřejích, ale až za vodopádem.

Farrel se neustále díval na dívku. Jill stála klidně a dívala se dopředu, jako by víry a peřeje neexistovaly, jako by mimo ní a Farrela nic neexistovalo.

Načekať, že smrt nastane tak brzy. Zdálo se, že teď, když se setkal s Jill, musí život nějakou dobu plynout pomaleji. Jak je vidět, tento zvláštní svět, který povolali k realitě, nebyl vytvořen proto, aby je zachránil před smrtí.

Cožpak ale smrt není to, co potřebuje? Že by nečekané setkání s Jill zapůsobilo na jeho rozhodnost i rozhodnost Jill? Myšlenka ho udivila a překřikující hřmění dovokého proudu a řev vodopádu se zeptal: "Jak jste to udělala, Jill?"

"Svitlplynem. A vy?"

"Výfukovým."

Dál už nepronesli ani slovo.

Pozdě odpoledne se Řeka opět rozlila do šířky, strmé skály postupně vystřídaly plochý břeh. Kdesi v dálce bylo vidět kopce, nebo to snad byla modřejší obloha. Šumění vodopádu ztichlo, sám vodopád se - alespon to tak připadalo - nacházel někde daleko vepředu. Možná, že to ještě není poslední den jejich života.

Skutečně nebyl poslední. Farrel to pochopil hned, jak zpozoroval hotel. Stál na levém břehu a zjevil se těsně před západem slunce. Proud byl silný a velmi rychlý; museli společně napnout všechny síly, aby přem přirazili k malému přístavišti. Zadržování a promčení do poslední nitky stáli přitisknuti jeden k druhému, dokud si trochu neoddechli. Potom vešli do hotelu.

Uvnitř bylo teplo, a tak se zaradovali. Jill a Farrel si našli pokoje ve druhém poschodí, usušili se, udravili a šli do jídelny, aby se navečeřeli. Jill si "objednala" rostbif, Farrel opečené brambory a mořské raky. Nikdy v životě nejedl nic tak výborného, a tak vychutnával každé sousto. Bože, jaké štěstí je být naživu!

Podíval se vlastní myšlenky a podíval se na prázdný talíř. Je štěstí být naživu?!

Jestliže je tomu tak, proč tady sedí v autě se zapnutým motorem v zamčené garáži a čeká na smrt? Co dělá na téhle Řece? Farrel se podíval Jill do tváře a podle smutku v jejích očích pochopil, že i pro ni se tvářnost tohoto světa změnila. Bylo jasné, že stejně jako ona je odpovědná za jeho nový náhled na věc, je on stejně vinen před ní.

"Proč jsi to udělala, Jill?" zeptal se. "Proč ses rozhodla pro

sebevraždu?"

Uhnula pohledem.

"Už jsem řekla, že jsem v nočních klubech vystupovala při pochybných tancích, i když to nebyl striptýz... v pravém smyslu toho slova. Moje číslo nebylo tak špatné, ale stačilo ve mně vyvolat něco, o čem jsem nerochybovala. Tak či onak, jednou v noci jsem utekla a po nějaké době mě ostříhali na jeptišku."

Chvilku seděla mlčky, on také. Potom se mu dívka podívala zpřímá do tváře.

"S těmi vlasy je to zábavné, jak mohou mít symbolický význam. Měla jsem velmi dlouhé vlasy. Byly součástí mého čísla. Jeho jedinou rostou částí, protože při vystoupení jenom ony zakrývaly moji nahotu. Nevím proč, ale vlasy se pro mě staly symbolem zdrženlivosti. To jsem si ale uvědomila až potom a to už bylo pozdě. S vlasy jsem ještě nějak mohla být sama sebou, bez nich jsem se cítila zbytečná. A tak... tak jsem znovu utekla z kláštera do Rapids City. Tam jsem si našla práci v obchodním domě a pronajala si malý byt. Ale jenom práce nestačila - potřebovala jsem ještě něco. Přišla zima a položíla mě chřipka. Určitě víte, jak někdy člověka vyčerpá, jak zdeprimované se potom cítí. Já... Já..."

Podívala se na své ruce. Ležely na stole, velice hubené a bílé jako křída. Smutný hukot Řeky zaplnil místnost, přehlušil zvuk hudby, linoucí se z pianoly. Kdesi na pozadí těchto zvuků řval vodopád.

Farrel se podíval na své ruce.

"Já jsem také od nemoci," řekl. "Také tak. Cítil jsem nějakou zvláštní oouštěnost a smutek. Cítila jste někdy oaravdový smutek? To ohromné prázdno, trýznící vaši duši, které vás obklopuje a svírá až jste kde jste? Valí se nad vámi jako ohromné šedé vlny, zalévá vás a duši. Už jsem řekl, že to, že jsem nechal umění, není to, co způsobilo, že jsem na téhle Řece, každopádně ne přímo. Byla to reakce na smutek. Všechno pro mě ztratilo smysl. Podobá se to dlouho očekávaným veselým oslavám vánoc, a když nastanou, dostanete prázdnotu punčochu. Kdyby v ní bylo aspoň něco, cítil bych se lépe. Ale nebylo v ní vůbec nic. Ted je mi jasné, že to byla moje chyba, že jediný způsob, jak v ní něco najít je dát si do ní něco sám. Pochopil jsem, že prázdnota kolem mě je odraz mého vlastního bytí. Tehdy jsem to ale nevěděl."

Zvedl oči a setkal se s jejím pohledem.

"Proč jsme museli zemřít, abychom se navzájem potkali a toužili po životě? Proč jsme se nemohli potkat jako mnoho set jiných lidí v parku nebo v zapadlé uličce? Proč jsme se museli setkat až na téhle Řece, Jill? Proč?"

Vstala od stolu s očima zalitými slzami.

"Radši si zatancujeme," řekla. "Budeme tančit celou noc."

Plavně kroužili prázdným sálem, kolem nich zvonila hudba, uchvacovala je. Zalévaly je smutné i veselé melodie, které uchvacovaly buď jednoho nebo druhého, protože si na ně vzpomínali ze vzdáleného života, který opustili.

"Tahle melodie je ze Señora Proma," řekla.

"A tu, na kterou právě tancujeme, jsem slyšel strašně dávno, byl jsem chlapec a myslel jsem si, že jsem zamilován."

"A byl jste?" zeptala se a něžně se na něj podívala.

"Ne, tehdy ne," odpověděl. "Nikdy jsem nebyl... až nyní."

"Já vás také miluji," řekla a z pianoly se po celý zbytek noci linula zádušná hudba.

Za svítání řekla: "Slyším volání Řeky, a vy?"

"Ano, slyším," odpověděl.

Farrel se snažil tomuto volání nepodlehnout, Jill také, ale bezvýsledně. Zanechali v hotelu neviditelné duchy potácející se v předjití mlze, vyšli k přístavišti, vstoupili na prám a odrazili.

Proud je lačně uchvátil a odnášel, vodoпад zahřměl triumfálním chodem. Vpředu nad soutěskou v matných pánorcích vycházejícího slunce stoupala lehká mlha.

Posadili se na prám, objali se kolem ramen a pevně se k sobě přitiskli. Teď už byl i vzduch plný hučení vodoпада, nad řekou se pokládal mírný opar. Náhle se skrz něj nejasně zaleskl obrys nějakého předmětu. "Ze by ještě jeden prám?" pomyslí si Farrel. Upřel pohled do průzračného závoje a zahlédl písečný běh s malíčkým stromkem. Nějaký ostrov...

Náhle pochopil, jaký význam mají ostrovy na Řece. Nikdo z nich, ani on, ani Jill nechtějí zemřít, a to tedy znamená, že tyto ostrůvky jsou alegoriemi ostrovů spásy. To by znamenalo, že je možné dostat se odtud živ a bez úhony.

Vyskočil, uchopil pádlo a začal jím postrkovat prám.

"Jill, pomoz mi!" vykřikl. "Tohle je naše poslední šance na záchranu."

Čívka také sotřila ostrov a vše pochopila. Připojila se k Farrelovi, spolu s ním se opřela do pádla. Proud teď zesílil, vlny jím hězely sem a tam. Ostrov se blížil, postupně se zvětšoval.

"Pořádně, Jill, pořádně," sípal ztěžka Farrel. "Musíme se vrátit. Musíme se odtud dostat."

Potom ale pochopil, že se snaží marně, že bez ohledu na jejich společné úsilí je proud unáší dál, mimo poslední ostrůvek na této Řece, který je ještě spojuje se životem. Zbývalo pouze jediné řešení. Farrel si zezul boty.

"Jill, drž pevně pádlo!" křikl, uchopil do zubů konec lana, skočil do pěnicích vln a ze všech sil plaval k ostrovu.

Prám se naklonil, pádlo se Jill vytrhlo z rukou, upadla na trámy. Farrel však nic z toho neviděl, dokud se nedostal k ostrovu a neohlédl se. V rukou měl právě tolik lana, aby jím omotal stromek a pevně k němu prám přivázal. Když se lano napnulo, prám se s trhnutím zastavil asi šest stop od kraje propasti. Jill klečela na prámu, zoufale se snažila na něm udržet. Uchopil lano oběma rukama a snažil se prám přitáhnout, proud však byl natolik silný, že by se stejně mohl snažit přitáhnout ostrov k prámu.

Stromek se ohýbal, jeho kořeny povolovaly. Dříve nebo později se vyrvou ze země a prám zmizí v propasti. Zbývalo pouze jedno řešení.

"Jill, kde bydlíš?" překřičel rachot vodoпада i hučení Řeky.

Zaslechl slabou odpověď, která se k němu sotva donesla.

"Na Locast Avenue 229, byt 301."

Byl překvapen. Locast Avenue 229 – tak oni jsou vlastně sousedé! Určitě kolem sebe mnohokrát prošli. Možná, že se setkali a zapomněli na to. Ve městě se takové věci dějí na každém kroku.

Na této Řece ale ne.

"Vydrž, Jill!" vykřikl. "Hned za tebou zajdu."

Neuvěřitelným úsilím Farrel otevřel oči a zjistil, že je ve své garáži. Seděl v autě, hlava mu třeštila pekelnou nesnesitelnou bolestí. Vypnul zapalování, vylezl z auta, rozrazil dveře garáže a vyskočil na bodavě studený zimní vzduch. Uvědomil si, že sako i klobouk nechal ležet na sedadle.

Nevadí! Zhluboka se nadechl čerstvého vzduchu a hrstí sněhu si přejel po spáncích. Potom se rozběhl k sousednímu domu. Stihne to? V garáži ztratil tak deset minut, ale co když na Řece ubíhá čas mnohem rychleji? V tom případě mohl opustit ostrov už před několika hodinami a prám už byl dávno stržen do propasti.

A co když žádný prám, Řeka a dívka s vlasy jako slunce vůbec neexistují? Co když se mu to všechno zdálo ve snu, který byl produktem jeho podvědomí?

Tato myšlenka mu připadala nesnesitelná, zavrhl ji.

Vběhl do domu. Vestibul byl prázdný, výtah obsazen. Vyběhl po

těch úsecích schodiště a zastavil se přede dveřmi. Bylo zamčeno.

"Jill!" vykřikl a vyrazil dveře.

Ležela na pohovce, její tvář byla ve světle stojací lampy bledá jako vosk. Měla na sobě stejné žluté šatečky a střevíčky, jaké viděl ve svém snu, nebyly však potrhané a zamazané.

Pouze vlasy měla takové, jaké si pamatoval z Řeky - ostříhané nakrátko a mírně zvlněné. Oči měla zavžené.

Zavřel v kuchyni plyn a otevřel v bytě okna. Vzal dívku do náruče a donesl ji k největšímu oknu na vzduch.

"Jill!" šeptal, "Jill!"

Víčka sebou zaškubala a pootevřela se. Modré, hrůzou zaplněné oči se na něj nehnutě dívaly. Postupně hrůzu vystřídal pochopení toho, kde vlastně je. Poznala Farrela. A tehdy pochopil, že pro ně už Řeka nebude nikdy existovat.

Z antologie Sirela vřemění, Izdatelstvo Pravda, Moskva 1989 přeložil QQ.

Martin Gardner

PROFESOR bez

POVRCHU

Dolores, urostlá černovlasá hvězda chicagského nočního podniků Purpurové klobouky, strnula uprostřed tanečního parketu a za sotva slyšitelného doprovodu orchestru hrajícího jakousi východní melodii začala tancovat bříšní tanec, součást svého nejlepššího čísla Kleopatry. V sále byla úolná tma, pouze shora na ní dopadal smaragdově zelený oarperk reflektoru, který se odrážel od vzdušného "egyptského" kostýmu a hladkých beder tanečnice.

Jako první měl spadnout průhledný závoj, který Dolores zakrýval ramena. Ještě okamžik a Dolores by půvabným gestem odhodila závoj, když vtom se odněkud shora ozval hlasitý zvuk podobný výstřelu a od stroju po hlavě spadl nahý muž.

Nastal neuvěřitelný zmatek.

Maitre d hotel Jake Bowers přikázal, aby rozsvítili, a pokusil se uklidnit diváky. Vedoucí podniků, který stál u orchestru a dohlížel na představení, přehodil přes ležící postavu ubrus a otočil ji na záda.

Neznámý ztřepka dýchal a byl v bezvědomí - zřejmě se silně udeřil. Jinak neměl na těle jiná zranění. Bylo mu hodné přes padesát.

Nápadná byla hlavně jeho krátká, akurátně střižená ryšavá bradka. Byl úrodně holohlavý, oodle postavy se dalo soudit na profesionálního zápasníka.

Tři číšníci jej s potížením odnesli do pracovny vedoucího. Návštěvníci byli vzrušení, dány na pokraji hysterie. Nechápnavě upírali oči na stroa a horečně se dohadovali, odkud a jak mohl neznámý spadnout. Jediná hypotéza, která neodporovala zdravému rozumu, byla ta, že tělo muselo být vrženo odkudsi z balkonu tanečního sálu. Nikdo z přítomných však nic takového nepozoroval.

Mezitím se v šéfově pracovně neznámý probral. Tvrdil, že je doktor Stanislav Slapenarský, profesor matematiky Vídenské univerzity, nyní přednášející na Chicagské univerzitě.

Než budu pokračovat v této podivuhodné historce, považuji za svoji povinnost oznámit čtenářům, že jsem nebyl očitým svědkem popsané epizody a zcela spoléhám na svůj rozhovor s maitre d hotel a číšníky, týkající se tohoto článku řetězu událostí, tedy skandálního zjevení profesora, které nadělalo tolik hluku.

Všechno začalo několik hodin předtím, než se členové společnosti Möbius sešli na svém každoročním banketu v jednom z intimních salonků podniku Purpurové klobouky. Společnost Möbius je nevelká, málo známá organizace chicagských matematiků, zabývajících se topologií, jedním z nejmladších a bouřlivě se rozvíjejících odvětví současné matematiky. Abyste lépe pochopili události, které se toho večera udály, musím vás teď s topologií krátce seznámit.

Je velmi těžké vysvětlit člověku, který není obeznámen s matematikou, co je to topologie. Dá se říci, že topologie se zabývá studiem těch vlastností těles, které zůstávají zachovány bez ohledu na deformaci těles.

Představte si přecik z poddažné, ale neobyčejně pevné gumy, kterým můžete po libosti kroutit, mačkat a roztahovat v libovolném směru. Nezávisle na tom, jak je tento přecik deformován, zůstanou některé jeho vlastnosti beze změny. Například v něm vždy zůstane otvor. V topologii je zvykem nazývat přecik toroid. Slámka, kterou nasáváte koktejl, je také toroid, ale natažený. Z hlediska topologie mezi přecikem a slámkou není žádný rozdíl.

Topologie se nezabývá vlastnostmi těles závislými na délce, povrchu, objemu a podobných charakteristikách. Zabývá se studiem nehlubších vlastností těles, které zůstanou zachovány i při těch nejodvratnějších deformacích s výjimkou roztržení a slepení. Kdyby bylo dovoleno tělesa roztrhávat a slepovat, bylo by možné zaměnit i to nejsložitější těleso v jiné těleso s vhodnou strukturou a původní vlastnosti by byly beze stopy zničeny. Když se trochu zamyslete, pochopíte, že topologie zkoumá ty nejjednodušší a zároveň nejhlubší vlastnosti, kterými těleso disponuje.

Abychom si objasnili podstatu věci, uvedu typický topologický úkol. Představte si povrch toroidu vyrobeného z tenké gumy, podobného cyklistické galusce. Předpokládejme, že ve stěně toroidu je droboučkový otvor. Je možné tímto otvorem protáhnout toroid naruby, jako se to dělá s galuskami? Řešit tento úkol v duchu pouze za pomoci své prostorové představivosti není nic jednoduchého.

Ažkoliv už v 18. století zápasili mnozí matematikové s řešením jednotlivých topologických úkolů, systematicky začal v této oblasti pracovat až August Ferdinand Möbius, německý astronom, který přednášel na Lipské univerzitě v první polovině minulého století. Před Möbiem si všichni mysleli, že kterýkoli povrch má dvě strany jako list papíru. Právě Möbius učinil objev, který jistota narušil: vezme-li se proužek papíru, potačí se a konce se slepí, získá se jednostranný povrch, který nemá dvě strany!

Když si dáte práci a jeho výrobou /topologové mu říkají Möbiův pásek/ a bedlivě prozkoumáte jeho "konstrukci", přesvědčíte se, že

má pouze jednu stranu a jeden okraj.

Je těžké uvěřit, že něco takového vůbec může existovat, ale jednostranný povrch skutečně existuje – je to reálná, hmatatelná věc, kterou si každý může vyzkoušet. Nedá se pochybovat, že Möbiův pás má pouze jednu stranu a tuto vlastnost si zachová i kdybyste jej deformovali nebo roztáhli.

Vráťme se však k naší historii. Přednášel jsem matematiku na Chicagské univerzitě a obhájil doktorskou dizertaci z topologie, proto se mi bez potíží podařilo vstoupit do společnosti Möbius. Nebylo nás mnoho – pouze dvacet šest lidí, převážně chicagských topologů, někteří členové však pracovali na univerzitách v okolních městech.

Každý měsíc jsme pořádali zasedání, která měla přísně akademický charakter, ale jednou za rok – vždy 17. listopadu, v den Möbiových narozenin – se konal banket, na který jsme zvali jako hosta někteřeho významného topologa, který měl přednášku.

Bankety naší společnosti se neobešly bez rozotýlení. Letos to však s našimi fondy vypadalo blbě a tak jsme se rozhodli oslavit narozeniny našeho patrona v Purpurových kloboucích, kde byly ceny přiměřené a po přednášce se dalo sejít dolů do sálu a podívat se na varieté. Na hosta jsme měli štěstí: naše pozvání přijal profesor Slapenarski, první topolog světa a jeden z největších matematických géniů tohoto století.

Profesor Slapenarski prožil v Chicagu několik týdnů, zatímco měl na univerzitě cyklus přednášek o topologických aspektech Einsteiny teorií relativity. Několikrát jsem s ním na univerzitě diskutoval o profesionálních problémech, seřadili jsme se a tak jsem ho pozval na banket.

Do Purpurových klobouků jsme přijeli společně taxíkem, cestou jsem ho požádal, aby mě v hrubých rysech seznámil s tím, o čem chce přednášet.

Slapenarski se však na odpočívání pouze usmál a poradil mi, abych se obrnil troplivostí, nebudu muset čekat zas tak dlouho. Téma přednášky Nulastranné povrchy vyvolalo mezi členy společnosti Möbius takové diskuse, že i profesor Robert Simpson z Winsconsinské univerzity dal písemně na vědomí své rozhodnutí zúčastnit se banketu. Profesor Simpson se letos nezúčastnil ani jednoho zasedání!

Je třeba říci, že profesor Simpson byl na Sítědazápadě považován za uznávanou autoritu v oblasti topologie a byl autorem několika důležitých prací o topologii a teorii pole, ve kterých ostře útočil na některé základní teze Slapenarského teorie.

Dostavili jsme se včas. Poté, co byl náš čestný host představen profesorovi Simpsonovi a jiným členům společnosti, jsme usedli ke stolu. Upozornil jsem Slapenarského na tradici ozvládnout naše bankety drobnými detaily v "topologickém stylu". Například stříbrné kroužky na ubrusy měly tvar Möbiova pásu. Ke kávě se podávaly speciálně upečené orecie a kávová konvice měla tvar Kleinovy láhve.

Po obědě a dezertu se podávalo Ballantínovo oivo a zákusky upečené ve tvaru dvou druhů trojitého uzlu, přecházejících do sebe zrcadlově obráceně. Pivo vybral organizační výbor banketu kvůli ochranné známce tohoto nápoje – tři propletených kruhů, které se rozpádnou, jestliže bude jeden z nich odstraněn. Slapenarského tyto topologické trety pobavily a naopět nám navrhl několik příkladů, příliš složitých, než abych je zde vysvětloval.

Po mém krátkém úvodním slově Slapenarski vstal, poděkoval přítomným úsměvem za potlesk a odkáhal si. V jídelně vmlžku nastalo ticho. Čtenář si už představí profesorův zevnějšek, jeho vysokou postavu, ryšavou bradku a lesklou hlavu bez jediného vlásku. Ve výrazu Slapenarského tváře byla jakási zvláštní mnohoznačnost, která naznačovala, že z jeho přednášky se dovíme něco velice důležitého,

co je dooosud známo pouze jemu.

Vyložit na tomto místě brilantní, ale pouze specialistům pochopitelnou Slapenarského přednášku je sotva možné. Její podstata se týkala tohoto: před deseti lety Slapenarski narazil v jedné z méně známých Möbiových prací na tvrzení, které jej uchvátilo. Podle Möbia teoreticky neexistují přičiny, proč by povrch nemohl ztratit obě své strany, jinak řečeno aby se stal nulastranným.

Profesor vysvětlil, že je samozřejmě nemožné představit si takový povrch názorně, stejně jako kvadratický kořen z mínus jedné nebo hyperkrychlí ve čtyřrozměrném prostoru. Avšak abstraktnost pojmu vůbec neznamená, že ztratil smysl nebo že nemůže najít upotřebení v souboré matematice a fyzice.

A profesor pokračoval: neměli bychom zapomínat, že ti, kdož nikdy neviděli Möbiův násek a nedrželi jej v rukou, si nedovedou představit ani jednostranný povrch. Mnoho lidí s dobře vyvinutou matematickou představivostí odmítá uvěřit v existenci jednostranného povrchu, i když drží Möbiův násek v ruce.

Podíval jsem se na profesora Simpsona a zdálo se mi, že se oči těchto slovech poněkud významně usmál.

Po mnoho let, pokračoval profesor, se úporně snažil vytvořit nulastranný povrch. Z analogií se známými typy povrchů se mu podařilo zjistit mnohé vlastnosti nulastranného povrchu. Konečně nastal dlouho očekávaný den. Slapenarski se odmlčel, aby se podíval, jaký účinek vyvolala jeho slova mezi posluchači, a přešel ztlčené auditorium pohledem. Konečně nastal den, kdy bylo jeho úsilí odměněno úspěchem a profesor sestrojil nulastranný povrch.

Jeho slova zasáhla sedící kolem stolu jako elektrický výboj. Každý sebou škubnul, podíval se na souseda a posadil se pohodlněji. Profesor Simpson vztekle zavrtěl hlavou. Když Splendarski odešel do rohu místnosti, kde stála školní tabule, otočil se Simpson ke svému sousedovi zleva a zašepтал: "To je neslýchané! Slappy buď přišel o rozum, nebo si z nás dělá legraci."

Po jistém vysvětlení /vypouštím jej, protože se obávám, že pro většinu čtenářů by bylo zcela nepochopitelné/ profesor prohlásil, že na závěr přednášky by chtěl sestrojít jeden z nejjednodušších nulastranných povrchů.

Zdá se mi, že tato myšlenka proběhla hlavou většiny přítomných. Viděl jsem, jak se někteří z nich nedůvěřivě usmívají, zatímco profesor kreslil na tabuli složitá schémata.

V tu chvíli si všichni přítomní včetně mne vyměňovali mezi sebou chápavé úsměvy. Úsměv na tváři profesora Simpsona byl poněkud napjatý.

Slapenarski vytáhl z kapsy saka balíček modrého papíru, nůžky a tubu lepidla. Vystříhl z papíru figurku, která připomínala podivnou papírovou loutku: pět dlouhých výstupků nebo výrůstků připomínalo hlavu, ruce a nohy. Potom figurku složil a začal důkladně slepovat konce výrůstků. Byla to velice nimravá procedura, která vyžadovala velké soustředění, výrůstky se totiž důvtipně prolézaly. Konečně zůstaly pouze dva volné konce. Slapenarski kápnul na konec jednoho z nich kapku lepidla.

"Pánové," pronesl, zatímco před sebou držel důmyslnou konstrukci z modrého papíru a otočil jí tak, aby ji všichni mohli vidět, "nyní uvidíte první veřejné předvedení Slapenarského povrchu."

Po těchto slovech přítiskl jeden volný konec ke druhému.

Ozvalo se slabé třesnutí, jako by praskla elektronka - a papírová figurka zmizela!

Na okamžik jsme strnuli, potom jsme však jako jeden muž začali křičet a tleskat.

To se rozumí, že jsme byli přesvědčeni, že jsme se stali oběťmi žertíku. Ruseli jsme však přiznat, že provedení bylo mistrovské.

Stejně jako ostatní účastníci banketu jsem předpokládal, že Slapenarski nám předvedl chemický trik a že papír byl nasycen nějakou směsí, která se tlením nebo nějakým jiným způsobem vznítí.

Zdálo se, že profesor Slapenarski byl zmaten přátelským smíchem a jeho tvář nabyla barvu, která se nelišila od odstínu jeho bradky. Zmoutě se usmál a sedl si. Potlesk pomalu utichal.

Obklopili jsme našeho hosta a opřekot jsme mu žertem blahoořešili k jeho objevu. Vrchní číšník nám přiložně, že pro ty, kdo by si chtěli objednat nápoje a navštívit varieté, jsou dole vyhrazeny stolký.

Jídlna se postoupně vyvráždnila. V místnosti jsme vystáli pouze tři: Slapenarski, Simpson a já. Dva vynikající topologové stáli u tabule. Simpson se do široka usmál a ukázal na jeden z náčrtků: "Chyba ve vašich důkazech je ukrytá nezvykle rafinovaně, profesore. Nevšiml jsem si, jestli ji upozoroval ještě někdo jiný z přítomných."

Slapenarski se tvářil vážně.

"V mém důkazu nejsou žádné chyby," poznamenal podrážděně.

"A přece tam je, profesore," oronesl Simpson. "Tady," dotkl se orstem náčrtku. "Průnik těchto dvou linií nemůže patřit k jednomu rozměru. Protínají se někde mimo něj." Učinil neurčitý pokyn vpravo.

Slapenarski znovu zčervenál v obličejí.

"Říkám vám, že tam žádná chyba není," opakoval zvýšeným hlasem a pomalu, důkladně, jako by slova tisknul, opakoval krok za krokem důkaz od začátku až do konce, pro větší názornost přejižděl po tabuli orsty.

Simpson podmačeně naslouchal a v jednom místě Slapenarského oferušil a něco namítl. Slapenarski vmžiku námitku odrázil. Následovala ještě jedna námitka, ani ona však nezůstala bez odpovědi. Nemisl jsem se do jejich sporu, protože už dávno byl mimo rámec mého chápaní a dosáhl k těm sférám topologie, které jsou mi nedostupné.

Rezitím spor u tabule nabýval na síle a oponenti mluvili stále hlasitěji. Už jsem vzpomenu starý spor Slapenarského a Simpsona ohledně některých topologických axiomů. Ted byla řeč o nich.

"Říkám vám, že vaše přeměna není vzájemně neotěřititá, tedy ta dvě množství nemohou být homeoformní!" křičel Simpson.

Slapenarskému se rozbušila krev ve spáncích.

"Budete tedy tak laskav a vysvětlíte mi, jak tedy zmizela moje mnohotvárnost?" zařval v odpověd.

"Laciný trik, šikovné orsty, nic víc," odrflk přezíravě Simpson.

"Nevím a ani nechci vědět, jak to děláte, ale jedno je mi jasné: vaše mnohotvárnost nezmlzela proto, že se stala nulastrannou."

"A, nestala? Nestala?" procedil Slapenarski skrz zuby a než jsem stačil zasáhnout, oraštil Simpsona svojí ohromnou pěstí do čelistí. Profesor z Winsconsinu se zasténáním dopadl na oodlahu. Slapenarski se na mne otočil s výhrůžným výrazem.

"Neolejte se do toho, mladý muži," upozornil mne. Profesor byl ofinejnějším o sto liber těžší než já a tak jsem vzal toto upozornění na vědomí a ustoupl.

S hrůzou si vzpomínám na to, co potom následovalo. S očima podlitými krví si Slapenarski sedl vedle ležící oponentovy postavy a začal jeho ruce a nohy splétat do fantastických uzlů. Skládal svého kolegu z Winsconsinu stejně jako list papíru! Ozval se výbuch - a Slapenarskému zůstal v rukbu pouze balík oblečení.

Simpson nabyl nulastranného povrchu.

Slapenarski se zvedl, ztěžka dýchal a svíral tvídové Simpsonovo sako. Potom je rozorostl a přikryl jím zbytek Simpsonova oděvu, ležící na podlaže. Slapenarski cosi nesrozumitelně zamumlal a začal

se pěstí bít do hlavy.

Ovládal jsem se natolik, že jsem zamknul dveře. Když jsem promluvil, bylo mne sotva slyšet.

"A on... může se vrátit?"

"Nevím, nic nevím!" zaúpal Slapenarski. "Sotva jsem začal nulastranně povrchy studovat. Nevím, kde může být. Jasně je mi jenom jedno: Simpson se nyní nachází v prostoru, který má více rozměrů než náš, nejspíše v čtyřrozměrném. Sám bůh ví, kam ho to zaneslo."

Náhle mne uchopil za klopy saka a zatřásl mnou tak silně, že jsem si pomyslel, že nyní je řada na mně.

"Musím ho najít," řekl Slapenarski. "To je jediná věc, kterou mohu udělat."

Sedl si na podlahu a úolně nemožným způsobem si začal proléstat ruce a nohy.

"Nestůjte tady jako idiot!" křikl na mne. "Radši mi pomozte."

Jakžtakž jsem uvedl do pořádku svůj oděv a pomohl mu ohnout pravou ruku tak, aby mu prošla pod levou nohou a kolem šíje. S mojím pomocí se dotkl ucha. Levá ruka na tom byla podobně.

"Horem, horem, ze spodem," podrážděně mne opravil Slapenarski, když jsem se pokoušel ořítáhnout jeho levou ruku ke konci nosu.

Ozval se ještě jeden výbuch, mnohem silnější než ten, který doprovázel Simpsonovo zmizení, a mojí tvář přešel poryv chladného vzduchu. Když jsem otevřel oči, ležela přede mnou ještě jedna hromádka šatů.

Stál jsem a tupě zíral na dvě hromádky oblečení, když vtom se ozval tlumený zvuk, něco na způsob "pffft". Ohlédl jsem se a spatřil Simpsona. Stál u zdi nahý a třásl se. Ve tváři byl blýdý jako křída. Potom se mu podlomily nohy a klesl na podlahu. Tam, kde se jeho končetiny k sobě pevně tiskly, měl červené skvrny.

Přikradl jsem se ke dveřím, odepnul a zamířil si to dolů po schodech: naléhavě jsem se potřeboval posilnit. Potom mi začali vyprávět o zvláštním posrasku v sále: několik vteřin před tím, než jsem se objevil, dokončil Slapenarski svůj skok z jiného rozměru.

V zadní místnosti jsem zastihl jiné členy společnosti Möbius a administrativu podniku Purpurové klobouky během hlučného a nesouvislého sporu. Slapenarski, zavínutý do ubrusu jako do toky, seděl v křesle a tiskl si k dolní čelisti sáček s ledem.

"Simpson se vrátil," oznámil jsem. "Ztratil vědomí, ale myslím, že jinak je v pořádku."

"Sláva bohu," zamumlal Slapenarski.

Ředitel a majitel Purpurových klobouků stejně nepochopili, co se toho zmateného večera stalo, a naše pokusy vše vysvětlit pouze zvětšily jejich zmatek. Příjezd policie znásobil pouze další nepořádek a paniku.

Konečně se nám podařilo obláci postižené kolegy, postavit je na nohy a vyklidit bojiště, slibující návrat po boku našich advokátů. Vedoucí se zřejmě domníval, že jeho podnik se stal obětí spiknutí nějakých cizinců, a hrozil nám, že bude žádat odškodnění za poškození "bezvadné reputace podniku" /jak to charakterizoval/. Ukázalo se, že tajemná příhoda, o které se roznesla no městě fáma, byla pro podnik skvělou reklamou. Purpurové klobouky stáhly žalobu. Noviny se také doslechly o událostech onoho večera, ale daly si pozor, aby o nich nic nenapsaly, protože celou záležitost považovaly za práci jakéhosi Fanstila, tiskového agenta Purpurových klobouků.

Simpson z toho vyvázl lehko, Slapenarski měl však zlomenou čelist. Odvezl jsem ho do Billingsovy nemocnice kousek od univerzity, kde jsem po půlnoci vyslechl Slapenarského názor na to, co se stalo. Simpson byl zřejmě vržen do mnohem vyššího rozměru /zřejmě pátého/, nepronikl do něj ale hluboko a pronadl do jakéhosi dálku.

Když oříšel k sobě, uvolnil si ruce a vtom se změnil v normální

třírozměrný toroid s vnějším i vnitřním povrchem. Slapenarski měl méně štěstí. Přistál na jakémsi svahu. Kolem sebe nic neviděl, všude byla neuroniknutelná mlha, Slapenarski si však vryl do paměti, že se kutálí z kopce.

Celou dobu se snažil držet za nos, když však dosáhl konce svahu, oustil nos a vrátil se do třírozměrného prostoru a svým návratem oterušil vystoupení Dolores.

Nevím, jestli to tak bylo doopravdy. Každopádně takhle si průběh událostí představoval Slapenarski.

Několik týdnů byl v nemocnici, návštěvy neofijimal, a tak jsem ho spatřil až při propuštění, když jsem ho doprovázel na nádraží. Slapenarski odjel vlakem do New Yorku, od té doby jsem ho už ne spatřil. Několik měsíců poté zemřel na srdeční kolaps. Profesor Simpson navázal korespondenci s vdovou po profesoru Slapenarském a doufal, že získá alespoň zlomky prací svého nebohého kolegy, týkající se nulastranných povrchů.

Jestli se topologové zorientují ve Slapenarského náčrtcích, /podaří-li se je vůbec najít/, ukáže budoucnost. Spotřebovali jsme hromadu papíru, ale zatím se nám podařilo zkonstruovat pouze obyčejná dvoustranná a jednostranná povrchy. Ačkoli jsem Slapenarskému pomáhal "složit se" do nulastranného povrchu, mimofádně rozčilení mi vymazalo z paměti všechny detaily.

Nikdy však nezamenu na poznámku, kterou pronesl velký tonolog onoho večera těsně před mým odchodem.

"Štěstí, že Simpson i já jsme si před návratem stačili uvolnit nejdříve pravou ruku."

"A co se mohlo stát?" otázal jsem se nechápavě.

Slapenarski se otfásl.

"Vrátili bychom se naruby," řekl.

Z ruského překladu anglického originálu v antologii *Strela vremeni*, ind. Pravda, Moskva 1989 přeložil Miroslav Fišer

malý MASTURBATOR

Autor: Jerzy Szyrak; překlad: Jiří Barta

2cet sedm - 3

ma i ů

MASTURBÁTOR

V VÍSTĚ GALAXII, DALEKO, DALEKO
ODTUD * NEPOŘÁDKUJNĚ USTOUPIL NA
SUETOVOU SCÉNU DALY MASTURBÁTOR
INTELEKTU ČHOŽEHO MU ŘIKAT STEJNĚ
TAK VÍSTÁ MYŠLENKA, ALE NENÍ TO
(PRAVĚ JAKO PŘEDEŠLÉ) NEUVYSTIŽ-
NĚJŠÍ NÁZEV.

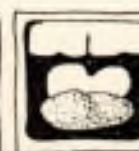
* OPATKA, ODPAKŮJE TU NIKDO UŠECHNY MÁVÍ!

BRZY
OVLÁDL,
MYŠLENÍ...

A VERBUŠIL ZASTUPY.

NEPOMOHLA REKLÁMNÍ PROTIKADN...
POLICEJNÍ HODNĚNÍ...

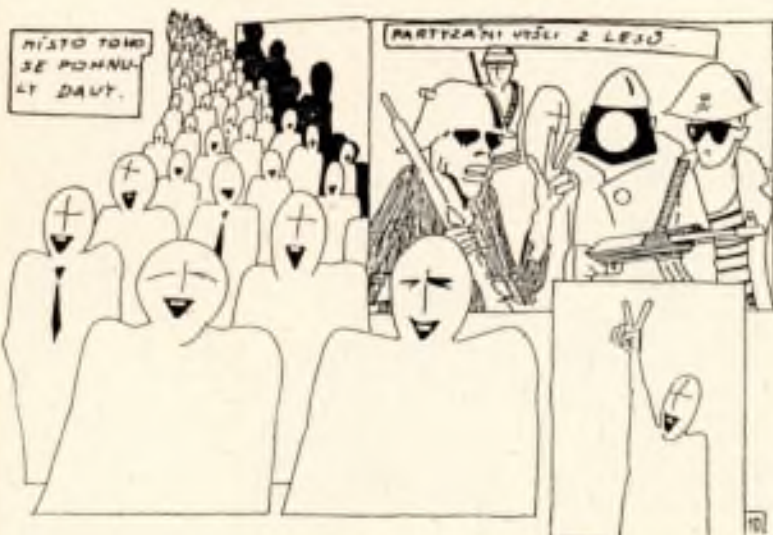

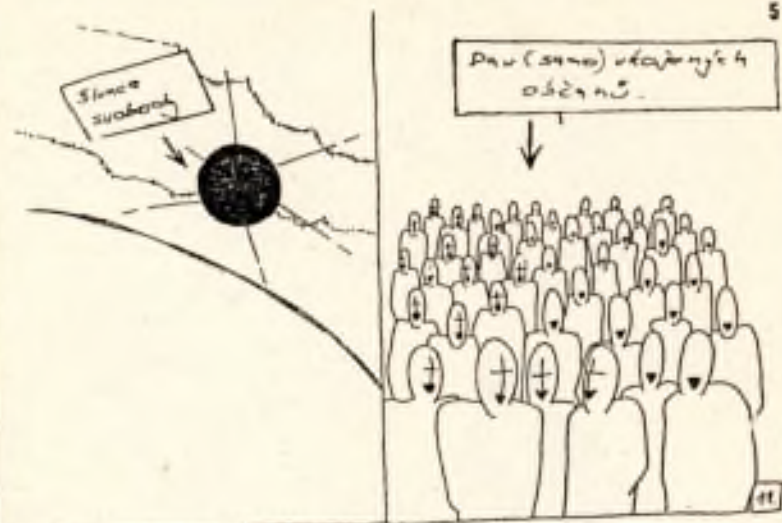

**REVOLUCE NEMÁ
PRAVDU BEZ
VÝTOBECNE**

MAE

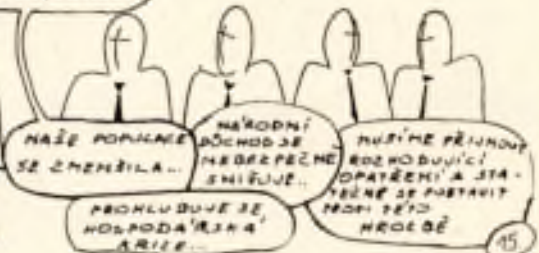

JE JEDNOU...

MUSÍME SI PŘEKLAT
PRAVDU, PÁNŮVE.

NAŠE POPULACE
SE ZMENŠILA...

NÁRODNÍ
DOCHODY SE
NEBEPEČNĚ
SMIŠUJE...

MUSÍME PŘIJMOUT
ROZKROUVACÍ
OPATŘENÍ A STA-
TEČNĚ SE POSTAVIT
KONI TĚD
HROZBĚ

PROHLASUJE SE
HOSPODÁŘSKÁ
KRIZE...

15

PŘVNÍM KROKEM NA NOVÉ CESTĚ
BYLA PROPAGANDISTICKÁ KAMPAŇ

POTOM -
POLICEVNÍ HODINA

NOVÁČKA, NEJÍ V HONU
SE NA VRÁTIT DODÁČI!

HEJLÍM, Ě
TUDE MŮŽE JI
ZADŘET NEŽ
SETO VYJDE!

A KLIENT
PLYN...

UŽI
JAKYČNĚ
DONATY...

16

8

MA'ALÉ DOUALI BUREY MOERÓ A
KONGRESEY INTELENTVA'LS.

Caroline Janice CHERRYH

V roce 1976 vydala Caroline J. Cherryh svou první povídku, básnickou sérii "Gates of Ivrel" /Brány Ivrel/. Představila se jako autorka, držící se pevně svého vlastního, lehce rozeznatelného stylu. Mnoho prací, které vzešly z jejího pera v následujících letech, má stejnou, silně pochmurnou a smutnou náladu. Jsou nasycené poezií, s výraznými romantickými tendencemi. Krátká povídka, kterou vás představujeme, to jenom potvrzuje.

POSLEDNÍ věž

THE

LAST

TOWER

Staletý muž pomalu vystupoval po schodišti. Čas od času se zastavil, aby dopřál odpočinku svému srdci i ruce, nesoucí podnos s konvicí čaje. V těchto chvílích vyskakoval z jeho rukávu nebo vousů malíčký přítelíček a chytil kousky těsta, které stařec nesl z kuchyně. Byla to stará věž, vynajímající se na hranici mezi Impériem Člověka a Čarodějnou Zemí. Přesně mezi nimi. Nikdo nevěděl, kdo ji postavil - zda lidé nebo elfi. V každém případě se to stalo dávno před narozením starce i před vznikem Východního Impéria. Vypráví se, že při jejím vzniku napomohla kouzla. Nyní v ní žil pouze starý muž, přítelíček, věčně nevyspalý jezeck a jeden, někdy dva i tři otáci, kteří přilétali do okén, když jim starý muž sypal drošky. Rozumět si s divokými, ale povahou mírnými zvířaty, mu bylo vlastní. Skutečný čaroděj by si nemusel připravovat v kuchyni čaj a ztěžka se oloužít po schodišti. Právý čaroděj by byl velmi... strašný. Působil by větším dojmem. Vzbuzoval by strach.

Zastavil se v zátočině schodiště, položil tác s konvicí, těstem a přítelíčkem na okenní parapet a poopravil si s nosu mu sjiždějící brýle. Země na východě byla černá. Stejně jako okolí věže. Spálená. Chvillemi dohlédl až k horizontu, tam kde orobíhala bitva a blýštěly se zbraně. Chvillemi zablýhl i ve větru se třepotající praporec. Chvillemi zaslechl i ržání koní a ryk trub.

Na pochmurné kulise východního horizontu se objevila skupina jezdců. Nešel dolů, aby se vyhnul opětnému namáhavému výstupu. Čekal bez hnutí. Mezitím přítelíček okusoval těsto a jezeck, spokojený s klidem a tichem, se ukládal v jeho kapse ke spánku.

Jezdci dorazili. Kníže - neboť to byl on - vyslal pobočníka, aby zabušil na bránu.

"Ve jménu krále otevřete!" zvolal pobočník a po chvíli, když spatřil v okně stojící siluetu, dodal: "Otevři bránu, starče! Vzdej se! Joto je poslední výstřeh!"

"Řekni mu - ne!" odpověděl starý muž. "Řekni mu orosté - Ne!"

"Zítřka zahájíme obléhání," oznámil pobočník.

"Proč?" zeptal se stařec, upravující si brýle. Cítil, jak silně mu bije srdce. "Proč? Proč tak daleko na západ?"

"Ty zvědavý starče!" kniže nřijel až k samé věži. "Podvodníku! Sejdí dolů a budeš žít. Odevzdej nám neoorušenu věž a budeš žít. Ráno přijdeme s ohněm a železem. A kameny se zřítí, starče!"

Muž neodpověděl. Koně odcválali. Ól pokračoval ve svém výstupu, ofi kterém ho doncovázelo klenání čajníku, jež držel v napůl zchromlých dlaních. Bolelo ho srdce. Když vyhlédl ven, srdce ho zabolelo ještě více. Elfové již nepřicházeli. Ptáci a zvířata utekla před požerem. Zůstal jen jeho ofiteliček, ježek a několik holubů, kteří vždy přebývali na oddě. A ještě pár vrabců. Víc nikdo.

Pohroužený do svých myšlenek odložil táč, vyjmul z kapsy ježka a postavil ho vedle ofitelička. Ulomil kousek těstoviny a nadrobil jej na okenní parapet ptákům. Po jeho tváři stékala osamocená slza.

Podvodník, Skutečně jím byl. Znal jenom malá lesní kouzla. Ale oni jeho lesy spálili, elfy rozehnali a on zklamal dokonce i těch několik malých živáčků, kteří zůstali s ním. Oni zboří věž. Zaplaví celou zemi a nebudou již více žádná kouzla. Dávno měl už za povinnost něco udělat, ale přece s velkými kouzly nikdy neměl nic společného. Měl by vyzvat na pomoc mohutné víchry a jiné přírodní síly, ale on neuměl poručit ani konvici s čajem, aby sama vystoupila schodištěm vzhůru. Bolelo ho srdce a cítil, jak ho opouští poslední zbytek odvahy. Ptáci, snad že byli varováni jakousi předtuchou, přestali k němu přilétat. Ježek i ofiteliček se na něj vážně dívali svýma malýma blyskavýma očima.

NE! Otrásl se a obrátil zrak ke knihám, zaorášeným knihám svého mistra, ve kterých se již tolikrát zklamal. "Nemáš srdce," říkával mistr. "Necitíš vládu velké magie. Nikdy ničeho nedosáhneš, protože so ničím netoužíš."

Zkusím to ještě jednou. Nakreslil na podlaze magické symboly a těsoucimi se dlaněmi rozsypal kouzelný prášek, mrkajíc za věčné sjížděcími brýlemi. Těžce ofi tom oddychoval námahou. Tentokrát se to jistě podaří. Věž zůstane na svém místě, na hranici mezi Impériem Člověka a Královstvím Elfů. Věříl tomu. Vyzýval na pomoc mocné síly. Největší z největších. Vítr skučel v prázdných komnatách věže.

A pak vítr konečně utichl.

Starci oklesla ramena. Plakal velkými slzami, které mu stékaly jedna za druhou po tvářích. K srdci si ofitiskl ofitelička i ježka, neboť už neměl více naděje.

A tehdy ofišla. Zazářilo světlo, bílé a čisté. Vzduch se naplnil vůní lilí a pak stála před ním. Nahá a bleďá, s prázdnýma rukama. Byla krásná.

"Přišla jsem," řekla.

Srdce ho zabolelo ještě více.

"Odoust mi," zašeptal. "Chtěl jsem ofivolat někoho strašného - hrozného..."

"Och..." vzdychla. Její temné ofi byly plné smutku.

"Neumím velká kouzla," pokračoval. "Myslel jsem, že by se mi mohlo podařit... snad s drakem. Bazilískem. Silným. Tak silným, aby zadržel krále. Ale já dokážu vyčarovat jenom květy. A možná ještě dým a nebo nějaké malé ohýnky. Ale to nestačí. Sbohem. Odejdi. Prosím tě, odejdi. Ať jsi kdokoli. Ne, tebe nepotřebuji. Jsi krásná. A on ráno přitáhne se svou armádou... Zde není místo pro někoho dobrého. A možná... Tohla by jsi je vzít s sebou? Ofitelička a ježka. Nechci ti způsobit nějaké těžkosti, ale mohla bys? A pak odejdi."

"Samozřejmě," odpověděla hlasem, který se podobal šepotu vánku nebo šelestu sněhu, sesouvajícího se po zledovatělé skotepině. Ofitiskla je na své prsa. Políbila je, jedno po druhém, a obě stvoření se ztratila od oslepujícím bílým klenotem.

"Ó starče," zašeptala, libaje ho na čelo, na kterém se také okamžitě objevily mrazivé bílé šperky. Bílý rubáš padl na komnatu, na knihy, na nepořádek, který v ní panoval, na pavučiny. Sešla po scho-

dech dolů, prošla bránou, pokrýváje vše bílou jinovatkou. Šla stále dál a sníh padal a padal. A vítr vál, až nakonec pouze podle mrazem uvězněných praporečků bylo možno poznat, že beztvářné závěje a hromady bílého orachového peří v sobě ukrývají stany i celý tábor. Od horizontu k horizontu byla země zakryta bílou pokrývkou. A s výjimkou potulujících se vlků a ptáků, hledajících lonské bobule, se nikde nic neobhnulo.

Potom se smrt vrátila do věže a tam se usídlila. Uprostřed mrazů a věčného aněhu, kde starý člověk a jeho kouzla sní svůj nekonečný sen.

Líbala jeho čelo, líbala i zvířátka, která byla svěřena do její péče, a bděla, věrná svému poslání, po celou dobu, kdy se sníh stával stále hlubší, až v něm konečně usnuli i vlci s bílými jiskřivými jehličkami mrazu v srsti.

Přeložil Jan Vochyán

LEONID KLUDRIAVCEV

SPOLEHLIVÁ METODA

Bylo svěží ráno prodchnuté rosou a sluncem.

Ročník Bol se s pohakáváním podrbel a začal svoji hěrku.

Se zaklením ji pohládl po olezlé srsti. Na brýce už bylo naloženo vypsané sešle a pětice kuřet. Bol jel na trh. Asi za půl hodiny zastavil na rozcestí.

Kam jet? Vpravo nebo vlevo? Pravé ceste vede na jeden trh a levé na jiný. Na oba je stejně daleko. Bol se pokoušel vzpomenout si, na kterém tržišti mají lepší pivo. Podafilo se. Zatočil doprava...

Stalo se, že jistý cestovatel v čase se na této křižovatce ocitl dvě nebo tři minuty předtím, než na ni dojel Bol. Přichozího z budoucnosti zajímala zemědělská tržiště tří dob. Na pravém už byl. Potřeboval doleva. Bol potěšen štědrým bakšíšem otočil na druhou cestu. Pivo je pivo a peníze jsou peníze.

Následkem toho si Bolův kůň nezlomil nohu /jak se mělo stát, kdyby jel doprava/, takže se Bol nenapil ze smutku a vrátil se domů živ a zdrav, ačkoliv se měl opilý až pod obrez utopit ve strouze.

A tak zůstal naživu. A přivedl na svět ještě dva syny a tři dcery. I oni se zasloužili o další osídlení planety. A tak dále a tak dále. A potom jeden z jeho potomků zabil ve rvačce někoho, kdo měl zůstat naživu. Dějiny se otřáslý, pfevrátily vzhůru nohama, pferušily, zašmochaly, otočily naruby.

Onen cestovatel, který celou tuhle šlamastyku zapříčinil, se po pobytu na venkovském tržišti vrátil do svého tisíciletí. Samozřejmě, že tam bylo všechno jinak. Pochopil, že celé dějiny někde sešly z cesty. Začal hledat poruchu, až ji našel. Kromě něj se ve stejné situaci ocitla přibližně stovka jiných cestovatelů. Následkem toho se stalo, že když Bol ořijel na rozcestí, čekal na něm celý houf. Jako jeden muž žádal, aby zamřil doprava. Což samozřejmě udělal. Dějiny se otřáslý a zamřily pfevedšlou cestou.

V té variantě dějin, které právě zmizela, v určité době také objevili stroj času. A také jej začali hromadně používat. Takže když se v ní cestovatelé vrátili do svého světa, zjistili, že se změnil. A samozřejmě začali hledat příčinu toho zmatku.

Následkem toho se stalo, že když Bol řijel na rozcestí, setkal se tam se dvěma skupinami podivné oblečených lidí. Jedna strašně potrebovala, aby zamřil doprava, druhá stejně úporně vyžadovala, aby jel doleva.

Bol samozřejmě vyťeštil oči, zasakroval a ani se nehnul. Dějiny se zastavily.

Situace byla kritická. Existovaly dvě linie, podle kterých se měla vyvíjet budoucnost. Z každé bylo na rozcestí přibližně stejné množství jedinců. Některou dobu se zdálo, že všechno skončí grandiózní bitvou. Někteří už vytahovali z kapes atomové pistole, blasty a plazmomety. Avšak jejich vůdcové nebyli hlodáci; navíc byli humanisté. Proto se brzy objevila na scéně bílá vlajka parlamentářů.

Vůdcové se sešli u Bolovy bryčky. Jeden byl soorý a rychlý v řeči i pohybech. Druhý byl neohrabaný a zrzavý jako ohen. Začali se radit, aniž věnovali pozornost vesničanovi strnulému v dokonalém zmatku. Konečné rozhodnutí znělo: obě linie mají principiálně stejné právo na existenci. Avšak budoucnost může být pouze jedna. Proto se někdo z nich musí sám zlikvidovat. Ale kdo?

To se musí rozhodnout v čestném souboji. Pouze tak to bude spravedlivé. Ať zvítězí chytřejší a fyzicky zdatnější. Tak zůstane pouze ta budoucnost, jejíž představitelé dokáží, že jsou nejdůstojnějšími představiteli lidského plemene.

Porotu vybrali rychle. Byli v ní tři lidé z každé strany a Bol. Bol souhlasil, že se zhostí role nestranného soudce.

První se konal zápas v přetahování lanem, ve kterém zvítězil tým "pravých". V následujícím zápase v běhu po čtyřech zvítězili "leví". Potom "praví" porazili "levé" v šermu a ti je porazili v hodu zelnými hlávkami. Poté "praví" dosáhli jasného vítězství ve skoku do stometrové výšky. "Leví" se však nevzdávali a ukázali, že jsou třída ve ždímání deštových mraků.

Turnaj sotva začal. Obě strany se cítily být plny sil a svěžestí. "Leví" kolektivně našli důkaz Fermova teorému. Jejich protivníci dokázali, že slepíci vejce se prohýbá a ve čtvrtém rozměru se mění in krychli.

Čím se jen nezabývali: stříleli na cíl z luků, pokoušeli se roztočit nejbližší galaxii v protisměru, tancovali tanec martanských pětináčů a pořádali dostihy cvičených améb. Pokoušeli se péci dnes ztřeštější lívanče, vyhazovali z písní slova, vysekávali sekerou top, co je napsáno perem, dobývali zlato z modrých novotahitských nlemyžďů.

Zpás se dostal do slepé uličky poté, co "leví" vypálili samohonku z lonských vzpomínek a "praví" ukázali, jak se z preclíku vydává díra. Nedalo se zjistit, kdo je životaschopnější a pokrokovější. Porota se začala přit. Představitelé obou stran dokazovali, že ta jejich budoucnost je ta nejlepší.

V tu kritickou chvíli vzal vládu do svých rukou Bol a řekl: "Tak co? Nedohodil jste se? Nemám čas se s vámi párat. Koukám a nestihnou dojet včas na trh. Tady je mince. Jestli padne orel, jedu doprava, jestli hlava, tak doleva. Tak co?"

Vůdcové se po sobě podívali a konečně řekli: "Plati."

Mince vzlétla do vzduchu a dopadla na udusanou zemi.

"Orel!"

Bol zvedl minci, sedl na bryčku a zamlaskal rty.

"Hyjé!"

Zamířil doprava, skupina "levých" se dokonale rozpustila, zmizela, aniž po ní zůstala stopa.

Bol jel po lesní cestě. Ještě nevěděl, že za půl hodiny si jeho kůň zlomí nohu a on sám se brzy utopí ve strouze. Neznal svůj teď už neodvratný osud. Zatímco si vesničan něco prozpěvoval, nadhodil minci na dlani. Myslíl pomalu a na příjemné věci.

Douše, že jsem měl v kapse právě tuhle šťastnou minci. Jinak bych musel házet jinou. Co kdyby padla hlava? Musel bych jet doleva a pít mizerný pivo.

Ještě jednou nadhodil minci a zručně jí chytil. Ležela mu na dlani orlem nahoru. Bol si odfrkl a převrátil minci na druhou stranu. I na ní byl orel.

Z antologie Větky kedra, Molodaja gvardija, Moskva 1989 přeložil QQ

Omlouváme se všem čtenářům a především autorovi první strany obálky Mozku č. 10. Vzhledem k dodatečnému zařazení této ilustrace jsme již nemohli dát do tiskárny jméno autora - tedy vy, kteří jste nepoznali, vězte, že obálku vytvořil

KAJA
SKUPEK

m⊙**ZEK** 11

Vydává Sci-fi klub Möbius 2061 Domu kultury v Jihlavě
Vychází nepravidelně / Ilustrace: Stanislav Bartůšek
Redakce: Miroslav Fišer, 586 41 Vyskytná nad Jihlavou 83
Distribuce: Dům kultury, Tolstého 2, 586 01 Jihlava
Náklad: 300 výtisků / Toto číslo bylo předáno do tisku
12. října 1990 / Cena: 10,- Kčs

Oznámení

Sci-fi klub

Möbius 2061

DK Jihlava

Vydává ROMÁNY

Bobo SHWA

JINé dny, jiné oči
A

VINEC Z HVĚZD